РЕФЕРАТИВНО-НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2521-1463

СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА.

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

ОНЛАЙН-ЖУРНАЛ ЗАСНОВАНО У 2016 РОЦІ

НОМЕР ЖУРНАЛУ

Том 9
№ 4 (52)

Липень – серпень 2024 р.

DOI 10.53672/ej.4.2024

expertize-journal.org.ua

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Назаров О. А.
Євдокимова Н. О.
Кириченко О. А.
Калинка Г. І.
Цільмак О. М.
Мотлях О. І.

Барко В. І.
Лефтеров В. О.
Коренюк П. І.
Алікіна Н. В.
Попова Г. В.
Вітомський Ю. Л.

Землянська О. В.

Чернякова О. В.
Большаков С. І.
Тунтула О. С.
Ткач Ю. Д.
Єгорова Т. М.
Лисенко А. Б.

Шаповалов В. О.
Савкіна Т. В.
Савостін О. П.
Безушко С. В.
Вербина Ю. В.
Хлонь О. М.

Інститут психологічної експертизи і поліграфа Kyiv

ВИДАЄТЬСЯ ЗА СПРИЯННЯ

Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі

ROR 02xc7et08

Номер на сайті

ISSN 2521-1463

ЗАСНОВНИК І ВИДАВЕЦЬ
Назаров Олег Анатолійович
канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, судовий експерт

ВИДАВНИК НАЗАРОВ О. А.

Судово-психологічна експертиза

Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

Реферативно-науковий online журнал
Електронне видання
Засновано у травні 2016 року

2024. Том 9, № 4 (52)

Липень–серпень 2024 року

Київ · 2024
expertize-journal.org.ua

DOI: 10.53672/ej.4.2024
УДК 159:34(05)+159:371(05)+347.948
ББК 67.5:88.4
С89

ISSN 2521-1463 (Online)
EAN-13 9772521146000
Ідентифікатор медіа R40-05509

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі», ROR 02xc7et08

С89 **Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці** : реферативно-науковий online журнал. — 2024. Т. 9, № 4 (52) (липень–серпень 2024 р.). — Київ : Видавник Назаров О. А., 2024. — 63 с. — URL: expertize-journal.org.ua.

Номер містить оригінальні статті й реферати праць з юридичної психології, судової експертизи та суміжних галузей, а також новини журналу й розділ «Новини інженерної психології та психотехніки».

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів

За точність викладеного матеріалу відповідальність покладається на авторів

Рукописи можуть рецензуватися і не повертаються

Авторські права на матеріали належать їхнім авторам. Матеріали журналу поширюються на умовах ліцензії Creative Commons «Із Зазначенням Авторства 4.0 Міжнародна» (CC BY 4.0), крім першоджерел рефератів і передрукованих матеріалів, права на які належать їхнім правовласникам.

Редакційні правки, скорочення та зміна назви матеріалу погоджуються з автором до публікації

За достовірність інформації, що міститься в опублікованих матеріалах, відповідальність несуть автори

Номер оновлено 06.11.2026: замінено матеріал розділу 3.

© Автори матеріалів, 2024
© Видавник Назаров О. А., 2024

Редакційна колегія

Головний редактор — видавець (засновник видання)

Назаров О. А. — канд. психол. наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р., поліграфолог, правознавець. ORCID 0000-0002-3427-1162

Заступники головного редактора

Євдокимова Н. О. — д-р психол. наук, професор; напрям наукових робіт — психологічні науки. ORCID 0000-0002-8789-278X

Кириченко О. А. — д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри права факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; напрям наукових робіт — юридичні науки. ORCID 0000-0002-8748-6431

Відповідальний секретар

Калинка Г. І. — фахівець факультету бізнесу, адміністрування та права Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика, ад'юнкт зі спеціальності 19.00.06 — юридична психологія, здобувач наукового ступеня доктора філософії у галузі юридичної психології. ORCID 0000-0002-6113-7778

Члени редакційної колегії

Цільмак О. М. — д-р юрид. наук, канд. психол. наук, професор, завідувачка кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія», полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-7348-4876

Мотлях О. І. — д-р юрид. наук, професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, поліграфолог, заслужений юрист України. ORCID 0000-0002-6135-9952

Барко В. І. — д-р психол. наук, професор, головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України, поліграфолог, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-4962-0975

Лефтеров В. О. — д-р психол. наук, професор, проректор Міжнародного університету, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0002-9163-0555

Коренюк П. І. — д-р екон. наук, професор, академік (дійсний член) Академії економічних наук України, завідувач кафедри менеджменту організацій і адміністрування Дніпровського державного технічного університету. ORCID 0000-0001-8321-3199

Алікіна Н. В. — канд. психол. наук, старший науковий співробітник, експерт вищого кваліфікаційного класу, працювала тривалий час на посадах голови секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, головним експертом лабораторії криміналістичних експертиз Київського науково-дослідного інституту судових експертиз, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» до 2016 р., стаж експертної роботи з 1978 р. ORCID 0000-0002-0166-4437

Попова Г. В. — канд. психол. наук, доцент, підполковник міліції у відставці. ORCID 0000-0003-3814-4037

Вітомський Ю. Л. — канд. психол. наук, офіцер запасу СБ України. ORCID 0009-0004-5206-5065

Землянська О. В. († 06.07.2020) — д-р психол. наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, полковник міліції у відставці. ORCID 0000-0001-6547-2621

Чернякова О. В. — канд. психол. наук, доцент, завідувачка кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0002-0384-4829

Большаков С. І. — канд. військ. наук, доцент, керівник ТОВ «Науково-дослідний інститут судової експертизи та оцінки», атестований судовий експерт за спеціальностями 11.1 «Дослідження документів бухгалтерського, податкового обліку і звітності» та 12.2 «Визначення вартості колісних транспортних засобів та розміру збитку, завданого власнику транспортного засобу», суб'єкт оцінки майна та майнових прав, полковник ЗСУ у відставці. ORCID 0000-0003-2394-0225

Тунтула О. С. — канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри цивільного та кримінального права і процесу юридичного факультету Чорноморського національного університету імені Петра Могили, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. ORCID 0000-0002-1699-1668

Ткач Ю. Д. — канд. юрид. наук, доцент кафедри криміналістики Одеського державного університету внутрішніх справ, наукова спеціальність 12.00.09 — кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза. ORCID 0009-0006-3675-2548

Єгорова Т. М. — старший науковий співробітник Полтавського відділення Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, голова секції судової психологічної експертизи Науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України з 2015 р., атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 2000 р. ORCID 0000-0002-4097-5449

Лисенко А. Б. — голова професійної громадської організації «Колегія поліграфологів України», директор Комітету з освіти правління громадської професійної організації «Міжнародна асоціація професіоналів в поліграфології» (AIPP, Мексика), експерт-аналітик 1 категорії, поліграфолог, підполковник СБУ в запасі. ORCID 0000-0002-8131-9931

Шаповалов В. О. — головний редактор журналу «Оцінка достовірності: наукові дослідження та практика», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження» (2016 р.), старший науковий співробітник науково-дослідного відділу (проблем психологічного вивчення особового складу) Науково-методичного центру кадрової політики Міністерства оборони України (2020 р.), поліграфолог. ORCID 0009-0004-0472-6201

Савкіна Т. В. — старший науковий співробітник лабораторії почеркознавчих, лінгвістичних, психологічних, мистецтвознавчих досліджень Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1998 р. ORCID 0009-0007-9784-2253

Савостін О. П. — старший судовий експерт відділу почеркознавчих досліджень лабораторії криміналістичних видів досліджень Одеського науково-дослідного інституту судової експертизи Міністерства юстиції України, психолог — судовий експерт другого кваліфікаційного класу комунальної установи «Одеський обласний медичний центр психічного здоров'я», атестований судовий експерт за спеціальністю 14.1 «Психологічні дослідження», стаж експертної діяльності з 1982 р. ORCID 0009-0003-6666-0247

Безушко С. В. — канд. пед. наук, доцент. ORCID 0009-0008-2069-1642

Вербина Ю. В. — канд. психол. наук, доцент кафедри психології та педагогічної освіти Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика. ORCID 0009-0004-2947-9251

Хлонь О. М. — канд. психол. наук, доцент, доцент кафедри психології та філософії Київського університету інтелектуальної власності та права. ORCID 0000-0001-9733-8531

Зміст

ПЕРЕДМОВА 7

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ) 10

1.1. Теорія та історія застосування спеціальних знань 11

Назаров О. А. **Реєстри судових** експертів в країнах Європейського Союзу: Австрії, Чехії, Греції, Франції, Нідерландів, Румунії, Словенії, Латвії, Естонії, Литви та інших 17 країнах - членів ЄС 11

1.2. Судово-психологічна експертиза 30

Міністерство юстиції України. **Фізичний примус,** психологічній примус та крайня необхідність: що і як впливає на зміст судового вироку - нагадування Міністерства юстиції України 30

Верховний Суд (Касаційний цивільний суд). Якщо особа через психічну хворобу не може надати усвідомлену письмову згоду на поміщення її до психіатричного закладу, то таке поміщення потребує виключно рішення суду – КЦС ВС 32

1.3. Проблемні аспекти застосування поліграфа 34

Назаров О. А. **Порушення прав** судових експертів "по-українські": правоохоронні органи із залученням слідчих суддів отримують тимчасовий доступ до висновків експертів, обшуки, а сторона захисту ініціює перевірки через органи Мін'юсту дій та рішень судових експертів . 34

1.4. Судова практика 43

Рада Європейського Союзу. **09 березня** 2023 року Рада Європейського Союзу затвердила Висновки Ради ЄС №7152/23 від 09.03.2023 року щодо розвитку Європейського простору у сфері судової експертизи 2.0 (EFSA 2.0) та Плану дій щодо його впровадження до 2030 року 43

Європейський інститут експертів та експертиз (EEEI). Посібник із належної практики в цивільної судової експертизи в Європейському Союзі (Guide to Good Practices in Civil Judicial Expertise in the European Union), який було видано в жовтні 2015 року Європейським інститутом експертів та експертиз 45

Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (CEPEJ). Керівні принципи (Настанова) щодо ролі судових експертів, призначених судом у судовому провадженні держав-членів Ради Європи (прийняті на 24 пленарному засіданні Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) в м. Страсбург, 11-12.12.2014) 47

Реєстри судових експертів в країнах кандидатах на вступ до Європейського Союзу: Албанії, Боснії і Герцеговині, Сербії, Молдови, Північної Македонії, Чорногорії, Туреччини, України, Чорногорії 49

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ 53

Науково ненадійний тест на поліграфі: перший заступник Директора НАБУ Гізо Углава проходив тест на поліграфі за форматом нейтрально/релевантних запитань, який міжнародна спільнота поліграфологів вважає найгіршою технологією із встановлення правдивості 53

Київська школа професійної медіації і перемовин, яка була створена добровольцем територіальної оборони міста Києва - отримала визнання Національної асоціації медіаторів України та включена до Переліку суб'єктів стандартизованого навчання медіаторів 53

Каралкін М.В. Психологічні умови корекції постстресового стану у військових 53

КЦС ВС роз'яснив апеляційному суду застосування процедури discovery та умови для прийняття нових доказів 54

Вперше захищена докторська дисертація з судово-економічної експертизи 23 серпня 2024 на тему: «Методологія, організація та обліково-аналітичне забезпечення судово-економічної експертизи». Докторант Іванков Володимир Миколайович, судовий експерт, к.е.н. 54

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ 57

EyeDetect на International IT Forum 2019 у Запоріжжі 57

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ 58

Передмова

СЛОВО РЕДАКЦІЇ

Звертаємо увагу: це реферативно-науковий журнал. Частина матеріалів номера — оригінальні статті, частина — реферати праць, які вже були опубліковані раніше: у фахових виданнях, на сайтах судів і державних органів. Реферати ми подаємо за правилами передруку: з іменем автора, незміненою назвою, бібліографічним описом першої публікації та посиланням на неї. Анотація до кожного матеріалу допоможе швидко вирішити, з чого почати читання.[6]

Шановні читачі! Позаду кожного рішення суду стоять факти, а позаду фактів — знання фахівців. Номер 2024. Том 9, № 4 (52) відкриває 8 матеріалів, присвячених таким темам: правові позиції Верховного Суду, судово-психологічна експертиза, теорія та історія спеціальних знань, поліграф і виявлення обману.

> *Сторінка історії науки. Організацію наукових галузевих комітетів із судової науки (OSAC) створено 2014 року, бо окремим криміналістичним дисциплінам бракувало власних стандартів; її адмініструє NIST. Включення до Реєстру OSAC засвідчує технічну обґрунтованість стандарту, і в серпні 2022 року Реєстр налічив свій 100-й стандарт. У 2024 році минає 10 років від цієї події.*[7]

Найпопулярніший матеріал номера — «Психологічні аспекти спілкування медіатора у спорах щодо забезпечення безпеки кіберпростору громадян різних психотипів». Прочитайте його, поділіться з колегами і повертайтеся до архіву журналу: кожен номер — це крок до професії, яка допомагає суду бачити правду.

Редакція журналу

Цифри війни. Війна, яку російська федерація розв'язала проти України, щодня забирає життя. Станом на 31 серпня 2024 р. Моніторингова місія ООН з прав людини в Україні підтвердила загибель 11 743 цивільних осіб, серед них 641 дітей, і поранення 24 614 цивільних осіб, серед них 1 607 дітей. За кожною цифрою — людська доля, і завдання юридичної психології — допомагати правосуддю встановлювати правду про ці злочини.[8]

Кримінальні провадження. За даними Офісу Генерального прокурора, станом на 27.08.2024 в Україні зареєстровано понад 136 тисяч воєнних злочинів рф.[9]

Шкода державі та громадянам. За спільною оцінкою Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та ООН (RDNA3, оприлюднено 15.02.2024), прямі збитки станом на 31.12.2023 сягнули майже 152 млрд дол. США, а потреби у відновленні й відбудові — 486 млрд дол. США.[10]

Відшкодування і судова експертиза. Конференція учасників Реєстру збитків у липні 2024 р. затвердила правила й форми заяв ще для 12 категорій (зокрема заги-

> бель і зникнення безвісти близьких, внутрішнє переміщення) і Правила про представників, що дають змогу подавати заяви від імені дітей і підопічних.[11]

Рятувальники й волонтери на місці руйнувань у Національній дитячій спеціалізованій лікарні «Охматдит» після російського ракетного удару 8 липня 2024 р. Фото: Оксана Іванець, Олександр Шульман / АрміяInform, ліцензія CC BY 4.0. [12]

Готель «Аврора» у Кривому Розі після російського ракетного удару в ніч на 27 серпня 2024 р. Фото: ДСНС України, ліцензія CC BY 4.0.[13]

ПАМ'ЯТІ СУДДІ ЛЮБОВІ ХАРЕЧКО

Любов Костянтинівна Харечко — суддя Чернігівського апеляційного суду. На громадських засадах вона була суддею-спікером суду: представляла суддівський корпус у медіа, виступала на телебаченні (суд очолював Геннадій Салай)[14]. Збори суддів Чернігівського апеляційного суду двічі обирали її секретарем судової палати у цивільних справах: 8 жовтня 2018 р.[15] і повторно, на другий строк, 7 жовтня 2021 р.[16] (обидва рази суд очолював Геннадій Салай[17]); раніше цю посаду вона обіймала в Апеляційному суді Чернігівської області[18]. 3 березня 2022 р. поблизу села Рогощі на Чернігівщині російські військові розстріляли автомобіль, у якому вона разом із сином намагалася евакуюватися. Любов Костянтинівна загинула, її син зазнав поранення[19]. Любов Харечко писала вірші — про війну і мир, про материнство, віру, рідну землю і суддівську долю. З березня 2022 р. в кожному номері журналу — один її вірш.

Вірш номера: «Одна єдина або Чужа рідною не стане» (25.03.2015)[20]

Читати вірш «Одна єдина або Чужа рідною не стане» у збірнику (с. 18)

Збірник у Google Диску

> **Судді — жертви війни.** Станом на 31.08.2024 органи судової влади та судові медіа повідомили, що внаслідок збройної агресії російської федерації загинули щонайменше троє суддів: Любов Харечко (суддя Чернігівського апеляційного суду, 03.03.2022)[19]; Дмитро Константинов (суддя Красноградського районного суду Харківської області, 29.10.2022)[21]; Анатолій Нагорний (голова Веселівського районного суду Запорізької області, загинув на фронті в листопаді 2023 р.)[22]. За даними Державної судової адміністрації, які в травні 2023 р. оприлюднив голова Ради суддів України, загинули семеро суддів і працівників апаратів судів, ще дев'ятеро зазнали поранень; у лавах ЗСУ тоді служили 54 судді[23]. Пам'ятаємо кожного.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ (СТАТТІ, РЕФЕРАТИ СТАТЕЙ)

Позначки: «Анотація» — оригінальний матеріал, уперше оприлюднений у журналі; «Реферат» — стислий виклад праці або офіційного документа, уперше оприлюднених в іншому виданні чи на іншому ресурсі; під кожним рефератом наведено відомості про першу публікацію; наявний DOI зазначено біля відомостей про оприлюднення. Цифри у квадратних дужках відсилають до списку References після кожної публікації: описи за ДСТУ 8302:2015, українські й російські назви подано латиницею (транслітерація за постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.2010 № 55), їхній переклад англійською — у квадратних дужках.

Читачеві. За кожною публікацією цього номера стоять реальні справи: кримінальні провадження, сімейні спори, позови про відшкодування моральної шкоди, перевірки із застосуванням поліграфа. Анотація допоможе швидко зорієнтуватися, а повний текст за посиланням відкриє методики, аргументи сторін і правові позиції Верховного Суду, які можуть знадобитися у вашій наступній справі. Читайте, порівнюйте з власною практикою і діліться знайденим з колегами.

1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

РЕЄСТРИ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: АВСТРІЇ, ЧЕХІЇ, ГРЕЦІЇ, ФРАНЦІЇ, НІДЕРЛАНДІВ, РУМУНІЇ, СЛОВЕНІЇ, ЛАТВІЇ, ЕСТОНІЇ, ЛИТВИ ТА ІНШИХ 17 КРАЇНАХ - ЧЛЕНІВ ЄС[1]

Назаров О. А.

DOI: 10.53672/ej.2.2024.01[1] Check for updates

Анотація. Відкриті реєстри судових експертів дають судам і сторонам змогу знайти фахівця потрібної спеціалізації та перевірити його статус. О. А. Назаров пропонує, за власною оцінкою, першу в Україні ґрунтовну працю про стан таких реєстрів у Європейському Союзі. Автор спирається на матеріали Європейського порталу електронного правосуддя та проєкту «Знайди експерта» Європейського інституту експертизи та експертів (EEEI), а також офіційні сайти міністерств юстиції, судів і професійних палат. Огляд побудовано за єдиною схемою: хто веде реєстр, чи є він загальнонаціональним і публічним, які професійні об'єднання допомагають у пошуку експерта; для кожної держави наведено інтернет-адреси. Охоплено всі 27 держав — членів ЄС (Латвію та Естонію подано разом), а окремим пунктом — Англію. Простежуються кілька моделей. Національні реєстри ведуть міністерства юстиції Австрії, Бельгії, Чехії, Литви, Угорщини, Люксембургу, Румунії, Словаччини та Словенії; у Болгарії, Хорватії, Італії, Польщі (42 суди) і Франції (Касаційний та апеляційні суди) списки формують суди; у Німеччині діє «цеховий» принцип: реєстри ведуть торгово-промислові, ремісничі, сільськогосподарські, архітектурні та інженерні палати, а спеціалізацій налічується близько 200–300; у Нідерландах незалежний NRGD з 2010 р. реєструє експертів для кримінальних проваджень. У Фінляндії, Швеції та Ірландії офіційних списків немає, на Кіпрі й у Греції доступ громадськості до них обмежений. Окрему увагу приділено судовій психології: поділ на психологію дорослих, дітей і підлітків та експертизу із застосуванням поліграфа в Латвії та Естонії, три психологічні експертні спеціальності у Словенії, розділ судової психіатрії, психології та ортопедагогіки в NRGD, поліграфологія серед 13 атестованих спеціальностей Румунії. Для Англії описано комерціалізацію судово-експертних послуг, роль Регулятора судово-експертної діяльності, акредитацію за ISO 17025 та ISO 17020 і припинення ведення реєстру CRFP у 2009 р. Праця слугує довідником для українських суддів, адвокатів і експертів та аргументом у дискусії про модель реєстру судових експертів в Україні.

Ключові слова: реєстр судових експертів, Європейський Союз, судова експертиза, Європейський портал електронного правосуддя, EEEI, атестація судових експертів, NRGD, судово-психологічна експертиза, експертиза із застосуванням поліграфа, порівняльне правознавство.

Registers of Forensic Experts in the European Union: Austria, the Czech Republic, Greece, France, the Netherlands, Romania, Slovenia, Latvia, Estonia, Lithuania and 17 Other Member States

Nazarov O. A.

Abstract. Public registers of forensic experts allow courts and parties to find a specialist and verify his or her status. This survey by O. A. Nazarov, presented as the first comprehensive Ukrainian study of the subject, covers all 27 EU member states, with Latvia and Estonia treated together, plus England. It relies on the European e-Justice Portal, the Find an Expert project of the European Expertise and Expert Institute (EEEI) and the websites of ministries of justice, courts and professional chambers, giving links for each country. Several models emerge. Ministries of justice keep national registers in Austria, Belgium, the Czech Republic, Lithuania, Hungary, Luxembourg, Romania, Slovakia and Slovenia; courts compile lists in Bulgaria, Croatia, Italy, Poland and France; in Germany chambers of commerce, crafts, agriculture, architects and engineers keep registers covering some 200–300 specialisations; in the Netherlands the independent NRGD has registered experts for criminal cases since 2010. Finland, Sweden and Ireland have no official lists, while public access is restricted in Cyprus and Greece. Forensic psychology receives particular attention: adult, child and adolescent psychology and polygraph examination in the Baltic states, three psychological specialisations in Slovenia, the NRGD section on forensic psychiatry, psychology and orthopedagogy, and polygraph examination among Romania's 13 certified specialisations. For England, the commercialisation of forensic services, the role of the Forensic Science Regulator, ISO 17025 and ISO 17020 accreditation and the closure of the CRFP register in 2009 are outlined. The survey is a reference tool for Ukrainian courts, lawyers and experts.

Keywords: register of forensic experts, European Union, forensic expertise, European e-Justice Portal, EEEI, certification of forensic experts, NRGD, forensic psychological examination, polygraph examination, comparative law.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 27.07.2024; у номері — 31.08.2024; DOI:* ***10.53672/ej.2.2024.01***[1].

Повний текст

Abstract. This publication contains information on the Registers of Forensic Experts of the European Union - 27 EU Member States. The author has analyzed materials published by the EU's European eJustice Portal and within the framework of the Find an Expert project of the European Expertise Institute (EEEI). This publication is the first in-depth work in Ukraine that describes the state of affairs with the existence of Registers of Forensic Experts in the European Union.

Бібліографічний опис: Назаров О.А. Реєстри судових експертів в країнах Європейського Союзу: Австрії, Чехії, Греції, Франції, Нідерландів, Румунії, Словенії, Латвії, Естонії, Литви та інших 17 країнах - членів ЄС / О.А. Назаров. Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці: Електронний журнал / [редкол.: Назаров О. А. (голов. ред.) та ін.]. К., 2024. Т. 9, № 4 (52). Дата публікації: 31.08.2024. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/12974-reestri-sudovikh-ekspertiv-v-krajinakh-evropejskogo-soyuzu-naprikladi-avstriji-chekhiji-gretsiji-frantsiji-niderlandiv-rumuniji-sloveniji-latviji-estoniji-ta-litvi (дата звернення: 26.07.2024), https://doi.org/10.53672/ej.2.2024.01

1. Австрія.

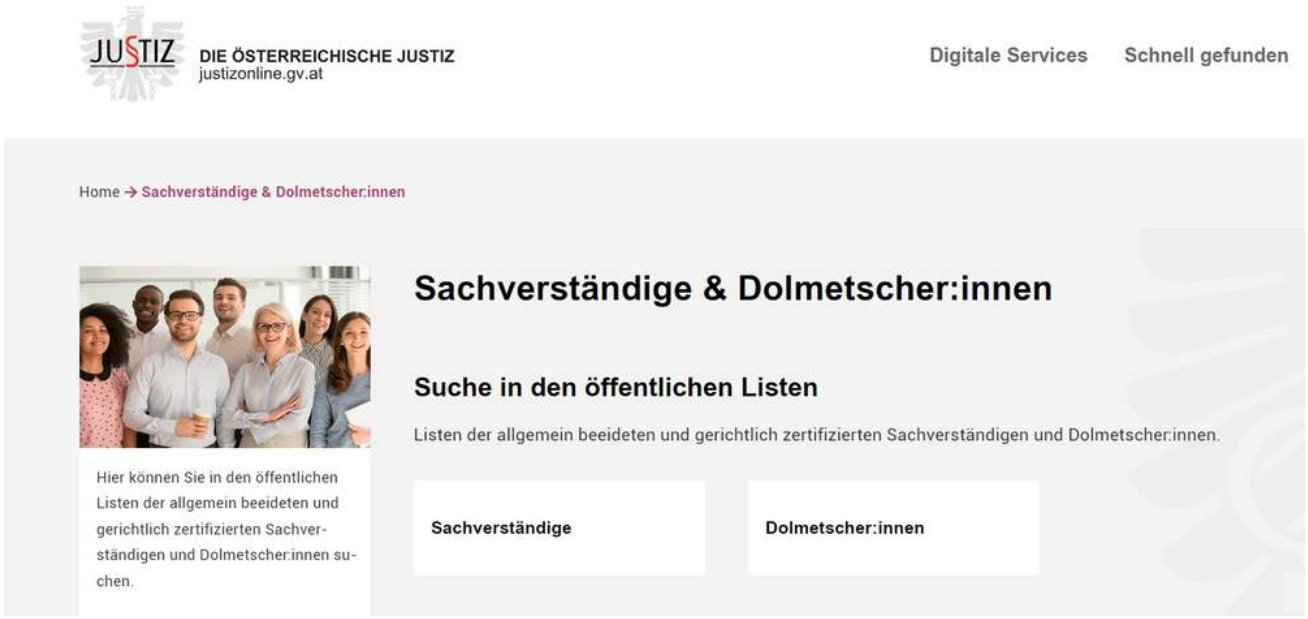

Міністерство юстиції Австрії публікує оновлений список зареєстрованих експертів. Подальшу підтримку в пошуку експертів можна отримати в Головній асоціації присяжних та судових експертів в Австрії: https://suche.gerichts-sv.at/

Офіційний державний Реєстр атестованих судом експертів і перекладачів Австрії: https://justizonline.gv.at/jop/web/exl-suche/sv

2. Бельгія.

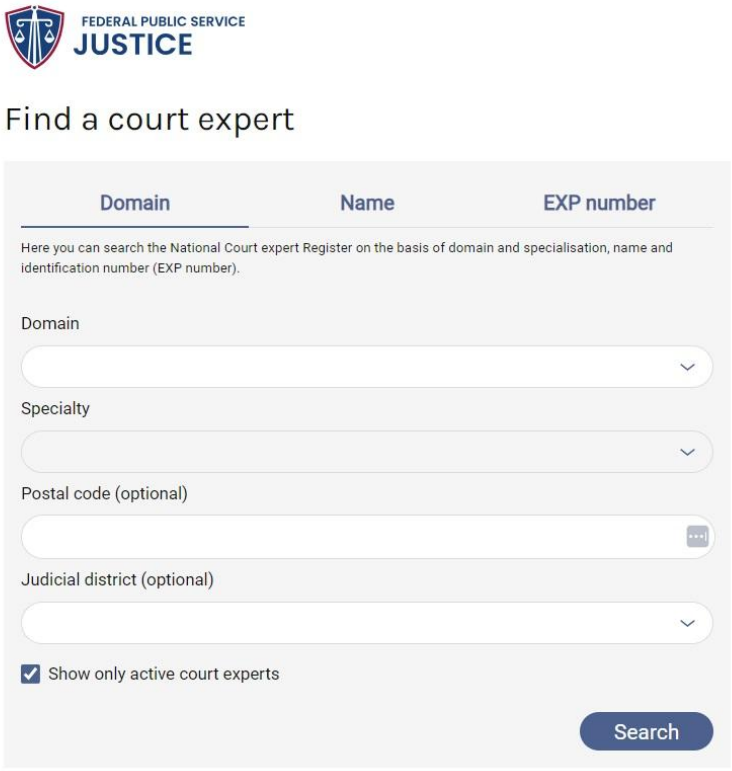

Міністерство юстиції публікує онлайн базу даних зі списком експертів в країні. Подальшу підтримку за потреби може надати через свою базу даних «Знайти експер-

та» Асоціація бельгійських експертів (ABEX): https://www.abex.be/fr/. Дана організація зазвичай може надавати детальну інформацію про відповідних експертів у Бельгії.

Національний реєстр судових експертів Бельгії: https://justsearch.just.fgov.be/national-registry-search/expert

3. Болгарія.

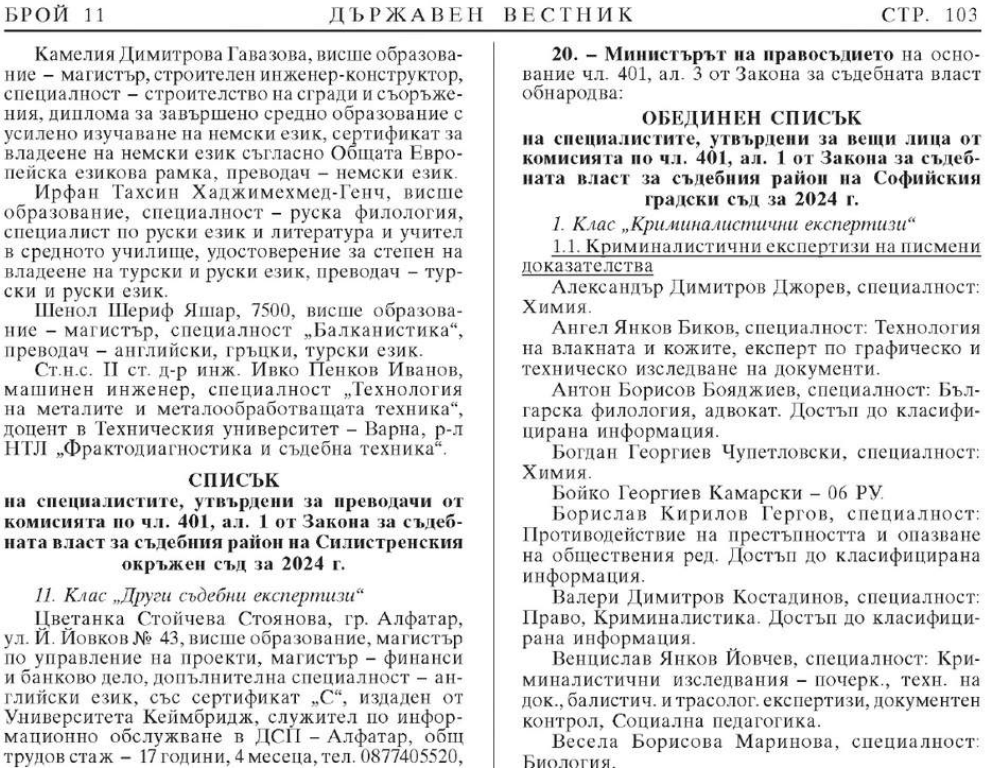

БРОЙ 11 ДЪРЖАВЕН ВЕСТНИК СТР. 103

Камелия Димитрова Гавазова, висше образование – магистър, строителен инженер-конструктор, специалност – строителство на сгради и съоръжения, диплома за завършено средно образование с усилено изучаване на немски език, сертификат за владеене на немски език съгласно Общата Европейска езикова рамка, преводач – немски език.

Ирфан Тахсин Хаджимехмед-Генч, висше образование, специалност – руска филология, специалист по руски език и литература и учител в средното училище, удостоверение за степен на владеене на турски и руски език, преводач – турски и руски език.

Шенол Шериф Яшар, 7500, висше образование – магистър, специалност „Балканистика“, преводач – английски, гръцки, турски език.

Ст.н.с. II ст. д-р инж. Ивко Пенков Иванов, машинен инженер, специалност „Технология на металите и металообработващата техника“, доцент в Техническия университет – Варна, р-л НТЛ „Фрактодиагностика и съдебна техника“.

СПИСЪК
на специалистите, утвърдени за преводачи от комисията по чл. 401, ал. 1 от Закона за съдебната власт за съдебния район на Силистренския окръжен съд за 2024 г.

11. Клас „Други съдебни експертизи“

Цветанка Стойчева Стоянова, гр. Алфатар, ул. Й. Йовков № 43, висше образование, магистър по управление на проекти, магистър – финанси и банково дело, допълнителна специалност – английски език, със сертификат „С“, издаден от Университета Кеймбридж, служител по информационно обслужване в ДСП – Алфатар, общ трудов стаж – 17 години, 4 месеца, тел. 0877405520,

20. – Министърът на правосъдието на основание чл. 401, ал. 3 от Закона за съдебната власт обнародва:

ОБЕДИНЕН СПИСЪК
на специалистите, утвърдени за вещи лица от комисията по чл. 401, ал. 1 от Закона за съдебната власт за съдебния район на Софийския градски съд за 2024 г.

1. Клас „Криминалистични експертизи“

1.1. Криминалистични експертизи на писмени доказателства

Александър Димитров Джорев, специалност: Химия.

Ангел Янков Биков, специалност: Технология на влакната и кожите, експерт по графическо и техническо изследване на документи.

Антон Борисов Бояджиев, специалност: Българска филология, адвокат. Достъп до класифицирана информация.

Богдан Георгиев Чупетловски, специалност: Химия.

Бойко Георгиев Камарски – 06 РУ.

Борислав Кирилов Гергов, специалност: Противодействие на престъпността и опазване на обществения ред. Достъп до класифицирана информация.

Валери Димитров Костадинов, специалност: Право, Криминалистика. Достъп до класифицирана информация.

Венцислав Янков Йовчев, специалност: Криминалистични изследвания – почерк., техн. на док., балистич. и трасолог. експертизи, документен контрол, Социална педагогика.

Весела Борисова Маринова, специалност: Биология.

Кожен адміністративний або окружний суд публікує список зареєстрованих експертів. Посилання на ці суди можна знайти на сайті Верховного касаційного суду Болгарії: https://www.vks.bg/. У якості приклада наводиться Перелік спеціалістів, затверджених комісією експертами за ст. 401, абз. 1 ЗСВ судового округу Софійського міського суду на 2024 рік. - №. 11 Державного вісника: https://sgs.justice.bg/bg/16012

Подальшу підтримку за потреби щодо пошуку експертів в Болгарії може надати Асоціація з питань експертизи, фінансово-економічного та технічного аналізу "СЕФІТА": https://www.sefita.org/

4. Хорватія.

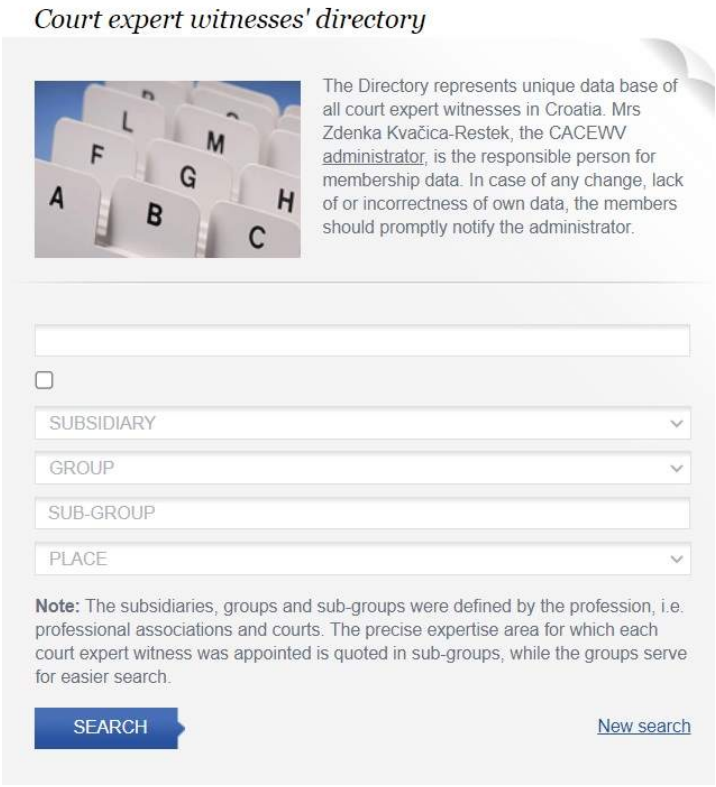

Усі суди Хорватії, які зобов'язані реєструвати експертів, оновлюють свої списки експертів індивідуально. Загальний список деяких судових експертів можна знайти сайті Хорватської асоціації судових експертів та оцінщиків: https://sudski-vjestaci.hr/en/Adresar-sudskih-vjestaka/.

5. Кіпр.

Існує офіційний список експертів-свідків, до яких можуть звертатися юристи, призначені сторонами, для внутрішніх консультацій в ході судових розглядів справ, який також доступний онлайн для суддів, однак громадськості зі списком ознайомитися не можливо. Призначення експерта зі списку є поширеною практикою. Інструменту для загального пошуку відповідного судового експерта в країні немає. Статистичні дані про кількість експертів або частоту їх залучення до розгляду відсутні. Курси підготовки саме судових експертів не передбачено. Експерти повинні бути членами відповідної професійної організації та мати відповідну кваліфікацію до певного рівня у своїй спеціалізації, але немає вимог до постійного професійного розвитку. Вони повинні дотримуватися Кодексу етики, який відповідає їх спеціалізації.

6. Чеська Республіка.

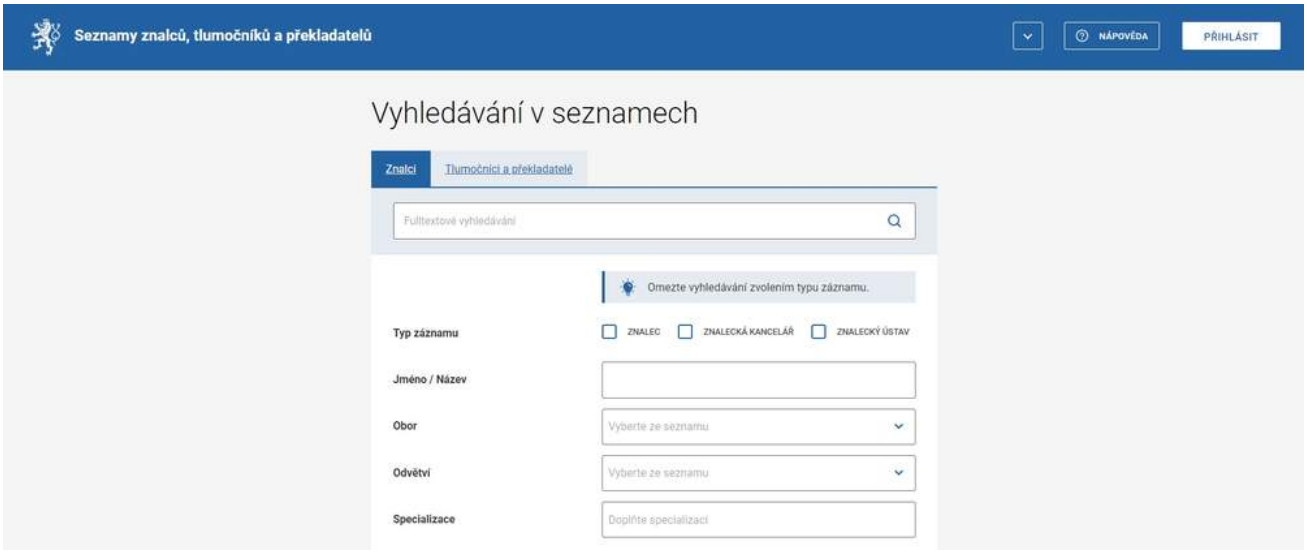

Міністерство юстиції публікує зареєстрованих експертів у національному переліку, з яким можна ознайомитися.

Національний список експертів, усних і письмових перекладачів: https://seznat.justice.cz/?OpenForm

Подальша підтримка. За допомогою сервісу «Знайти експерта» Палата судових експертів Чеської Республіки (Komora soudních znalců ČR), як правило, може надати детальну інформацію про відповідних експертів у Чеській Республіці: http://www.kszcr.cz/

7. Данія.

У судах існують внутрішні бази даних експертів (з питань оренди, оцінки, дітей). Іноді деякі з цих списків публікуються на веб-сайтах судів.

8. Латвія та Естонія.

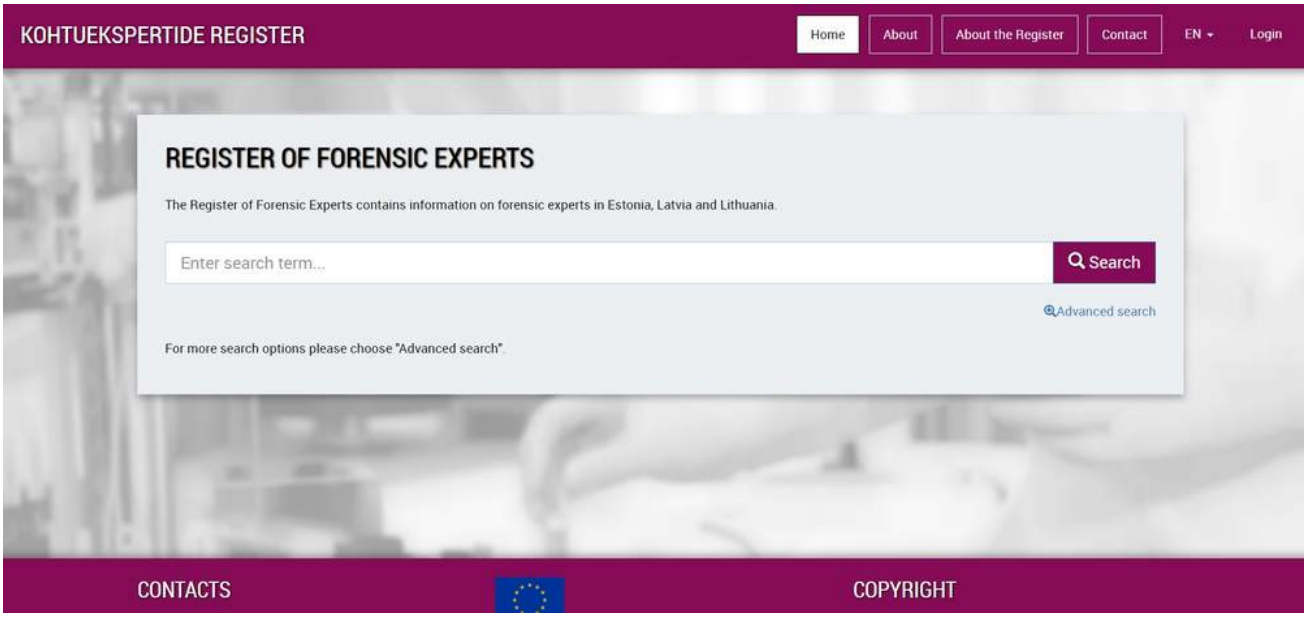

Латвія та Естонія мають **спільний реєстр судових експертів**, які працюють у кримінальних справах та який доступний безкоштовно англійською мовою та у вигляді інтерфейсу кожної країни Балтії. Судово-психологічна експертиза в країнах Балтії поділяєть-

ся на судову психологію дорослих та судову психологію дітей та підлітків, а також експертизу із застосуванням поліграфа.

Латвійський інтерфейс (TIESU EKSPERTU REĢISTRS): https://eksperti.ta.gov.lv/en

Естонський інтерфейс (KOHTUEKSPERTIDE REGISTER): https://kohtuekspert.just.ee/en

9. Литва.

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMO EKSPERTŲ SĄRAŠAS

(2024-07-16)

Ekspertams: apie sąraše pastebėtus netikslumus prašome pranešti el. paštu elena.gudaviciene@tm.lt

***Pastaba:** sąrašo skiltyje **„Ekspertizės rūšis“** raudona spalva pažymėta ekspertizės rūšis ir skiltyje **„Teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimo ar kvalifikaciją liudijančio dokumento galiojimo terminas“** raudona spalva pažymėtas kvalifikacijos pažymėjimo galiojimo terminas yra pasibaigęs **(teismo ekspertas šios kvalifikacijos nepratęsė).**

1. AUTORIŲ TEISIŲ OBJEKTŲ LAIKMENOSE EKSPERTIZĖ; VAIZDŲ EKSEPRTIZĖ; PORTRETŲ EKSPERTIZĖ

Vardas, Pavardė	Ekspertizės rūšis	Kontaktinis adresas	Teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimo ar kvalifikaciją liudijančio dokumento galiojimo terminas
Kęstutis GRAŽELIS	Vaizdų ekspertizė Portretų ekspertizė	Lietuvos teismo ekspertizės centras Klaipėdos skyrius, Vilties g. 10, Klaipėda tel. +370 46 311 279 el. p. klaipeda@ltec.lt	2021 04 20 – 2026 04 19 2022 11 01 – 2027 10 31
Deimantė KAZLAUSKAITĖ	Portretų ekspertizė	Lietuvos teismo ekspertizės centras Lvivo g. 19A, Vilnius tel. +370 5 263 8540 el. p. info@ltec.lt	2021 04 07 – 2026 04 06
Margarita KAZLAUSKIENĖ	Portretų ekspertizė	Lietuvos teismo ekspertizės centras Lvivo g. 19A, Vilnius tel. +370 5 263 8540 el. p. info@ltec.lt	2020 11 21 – 2025 11 20

2. DOKUMENTŲ REKVIZITŲ EKSPERTIZĖ; DOKUMENTŲ MEDŽIAGŲ EKSPERTIZĖ; SPAUSDINTŲ TEKSTŲ IR SPAUSDINIMO PRIEMONIŲ EKSPERTIZĖ

Vardas, Pavardė	Ekspertizės rūšis	Kontaktinis adresas	Teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimo ar kvalifikaciją liudijančio dokumento galiojimo terminas
Edita ALEKSAITĖ-GAGIENĖ	Dokumentų blankų ir rekvizitų tyrimo ekspertizė	Policijos departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Kriminalistinių tyrimų valdyba Liepyno g.11A, Vilnius tel. +370 700 59570 el. p. edita.gagiene@policija.lt	2020 03 24 – 2025 03 23
Diana BARTKEVIČIENĖ	Dokumentų rekvizitų ekspertizė Dokumentų medžiagų ekspertizė	Lietuvos teismo ekspertizės centras Lvivo g. 19A, Vilnius	2020 12 03 – 2025 12 02 2020 12 03 – 2025 12 02

Міністерство юстиції Литви публікує зареєстрованих експертів у національному переліку: https://tm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/teismo-ekspertai/ у файлі формату ПДФ: https://tm.lrv.lt/public/canonical/1721190282/5135/TES_2024_07_16%20paskelbimui.pdf

10. Фінляндія.

Офіційних списків експертів не існує.

11. Франція.

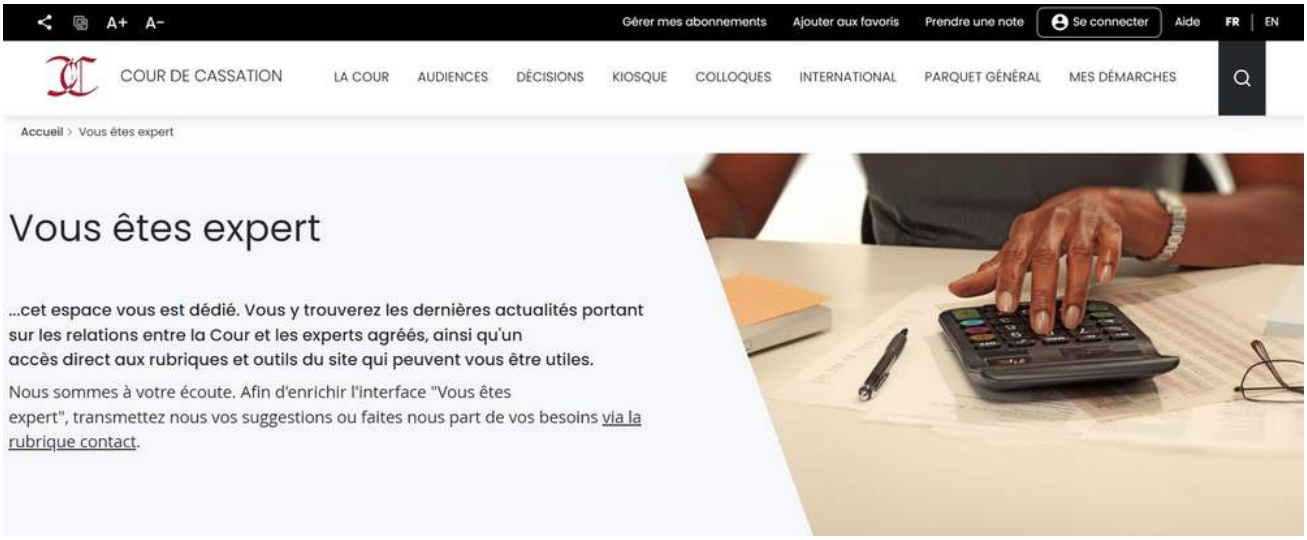

Національного реєстру судових експертів Франції не існує. Верховний суд Франції (Касаційний суд) та Апеляційний суди щороку публікують оновлений список зареєстрованих експертів.

Офіційні списки експертів, які зареєстровані в касаційному та апеляційних судах Франції: https://www.courdecassation.fr/vous-etes/vous-etes-expert

Подальша підтримка. Через свою базу даних «Знайти експерта» Національна рада судових експертів Франції зазвичай може надати інформацію про відповідних експертів у Франції: https://www.cncej.org/annuaire

12. Німеччина.

Існує два основних списки зареєстрованих експертів, з якими можна ознайомитися: www.svv.ihk.de та www.svd-handwerk.de. Списки оновлюються індивідуально уповноваженими державою торгово-промисловими, ремісничими, сільськогосподарськими палатами, архітекторами та інженерами. У цих списках можна знайти всіх державних сертифікованих експертів. Для пошуку медичних експертів рекомендується звертатися до регіональних веб-сайтів регіональних медичних асоціацій. За допомогою бази даних «Знайти експерта» Федеральне об'єднання офіційно уповноважених і перевірених та кваліфікованих експертів (Bundesverband öffentlich bestellter und vereidigter sowie qualifizierter Sachverständiger e. V., BVS) зазвичай може надати детальну інформацію про

відповідних експертів у Німеччині: http://www.bvs-ev.de/svz/ **В Німеччині існують великі реєстри експертів за кожним напрямком спеціалізації окремо (цеховий принцип). Розрізняють близько 200-300 різних спеціалізацій.** Публічно призначених і приведених до присяги експертів від торгово-промислових палат можна знайти тут - https://svv.ihk.de/. Експертів, призначених і приведених до присяги ремісничими палатами, можна знайти тут - https://www.svd-handwerk.de/. Експертів, публічно призначених та приведених до присяги Асоціацією сільськогосподарських палат, можна знайти на регіональних веб-сайтах Асоціації сільськогосподарських палат - http://www.landwirtschaftskammern.de/sachverstaendige.htm. Експертів, публічно призначених і приведених до присяги Федеральною палатою архітекторів, можна знайти на веб-сайтах земельних палат архітекторів - https://bak.de/kammer-und-beruf/mitglieder/. Інформацію про експертів, публічно призначених і приведених до присяги інженерними палатами, а також про реєстри можна знайти тут - https://bingk.de/sachverstaendige/. Експертів аудиторів, зареєстрованих Рахунковою палатою, можна знайти тут - https://www.wpk.de/register/. Ще одну базу даних можна знайти за адресою https://www.bvs-ev.de/sachverstaendigenverzeichnis/ це Федеральне об'єднання публічно призначених і приведених до присяги експертів. Медичні експерти не зобов'язані бути публічно призначеними та приведеними до присяги. Медичні експерти перераховані на регіональних веб-сайтах медичних асоціацій. Призначення експерта з реєстру є поширеною практикою судів. Якщо вимоги до експерта дотримані, він автоматично включається до реєстру. Призначені державою палати, відповідальні за реєстрацію, також несуть відповідальність за своєчасне оновлення реєстрів.

Загальнонаціональний каталог публічно призначених судових експертів: https://svv.ihk.de/svw-suche/4931566/suche-extern

13. Греція.

Не існує офіційного національного реєстру судових експертів. Рішення суду першої інстанції, яке містить список усіх експертів, видається раз на рік. **Цей список містить персональні дані, і з цієї причини він не може бути опублікований або доступний для громадськості.** Іноді ці списки доступні на веб-сайтах цих судів. Список експертів може бути використаний Судом лише з метою сприяння розгляду кожної справи, що перебуває на його розгляді.

14. Угорщина.

Міністерство юстиції публікує зареєстрованих експертів у національному списку: https://inyr.im.gov.hu/

15. Ірландія.

Офіційного реєстру експертів не існує. Деякі професійні організації ведуть списки своїх членів, які виступають в якості експертів. Крім того, експерти з Великої Британії часто отримують доручення давати свідчення, а британські організації зазвичай можуть допомогти в наданні інформації про відповідних експертів.

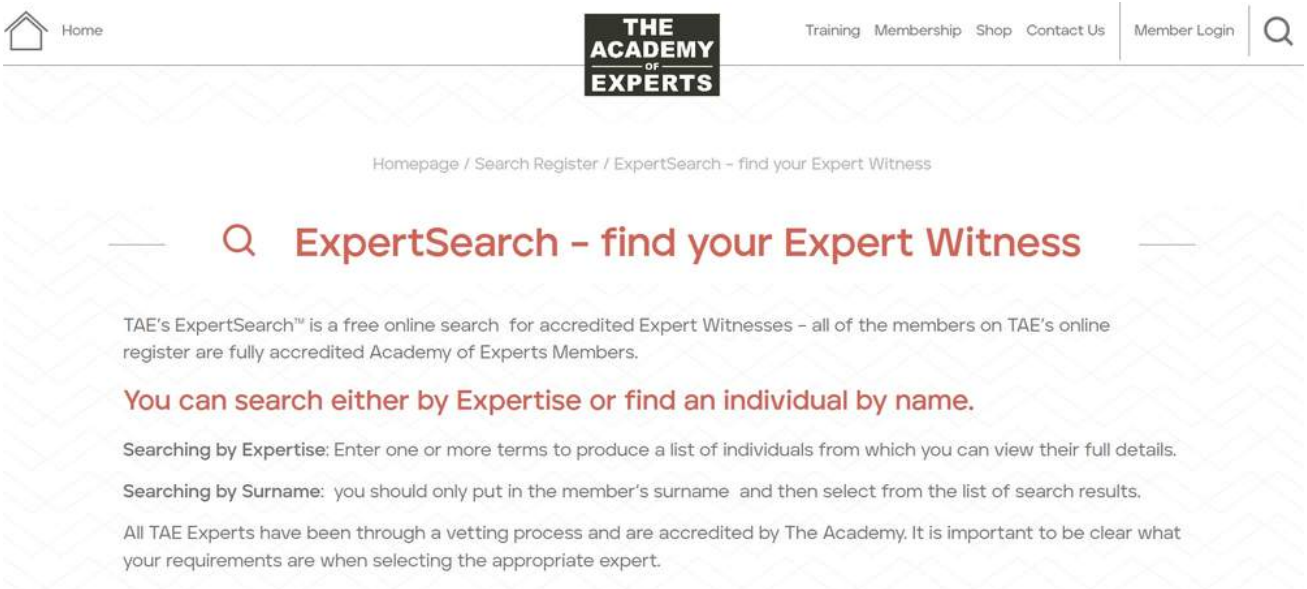

Подальша підтримка. Академія експертів Ірландії: https://www.academyofexperts.org/find-an-expert

16. Італія.

Регіональні суди в Італії реєструють експертів і самостійно оновлюють свої списки експертів. З цими списками можна ознайомитися на веб-сайтах судів, наприклад, Турина: https://web.archive.org/web/20240228081530/https://www.tribunale.torino.giustizia.it/it/Content/Periti/25776

Подальша підтримка. FEDERPERITI - Італійська федерація асоціацій адвокатів та судових експертів: http://www.federperiti.com/

17. Люксембург.

Міністерство юстиції публікує зареєстрованих експертів у національному списку: https://mj.gouvernement.lu/fr/service-citoyens/expert-judiciaire/liste-experts-traducteurs.html

Подальша підтримка, Палата експертів Люксембургу: https://www.chambre-expert.lu

18. Мальта.

No. 204

CODE OF ORGANIZATION AND CIVIL PROCEDURE (CAP. 12)

Court Appointed Experts – Engineers 2022

IT is notified for general information that the persons mentioned hereunder have been nominated on the Panel of Engineers for the period from the 1st January, 2022 to the 31st December, 2022, or for such a shorter term as may be decided by a Board appointed for such purpose:

Eng. Bellizzi, Nicholas – B Mech. Eng., MSc, Eur. Eng.

Eng. Bonello, Jan – B Eng. (Mech. Eng.), MSc (Marine Technology)

Prof. Eng. Buhagiar, Joseph – B Eng. (Hons), PhD

Eng. Gatt, Nathan – B Eng. Mech.

Eng. Micallef, Joseph – B Elec. Eng. (Hons), Eur. Ing., C.Eng., MIET

Dr Eng. Mifsud, Darren – B Eng. (Hons) (Mech. Eng.), MSc (Process Systems Engineering – Oil and Gas), PhD in Fluid Mechanics

Міністр юстиції реєструє експертів у судах Мальти та Гозо. Список публікується в Урядовому віснику: https://www.gov.mt/en/Government/DOI/Government%20Gazette/Pages/default.aspx

Експерти, зареєстровані на 2022 рік, перелічені на сторінці 20783 №204, 205: https://www.gov.mt/en/Government/DOI/Government%20Gazette/Government%20Notices/Pages/2022/02/GovNotices1102.aspx

19. Нідерланди.

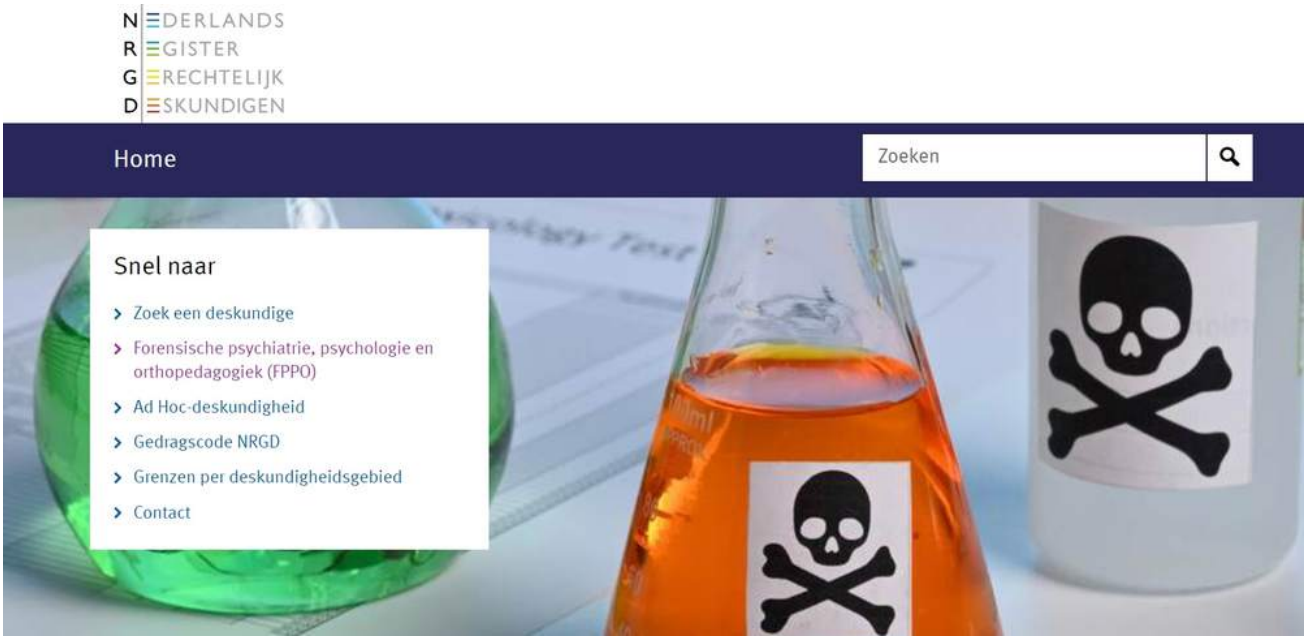

Нідерландський реєстр судових експертів (NRGD), незалежна державна адміністрація з 2010 року, встановлює стандарти та оцінює кандидатів, наразі це стосується лише

кримінальних проваджень. Існує також «приватний» реєстр судових експертів по цивільним справам, LRGD: http://www.lrgd.nl. Для того, щоб бути внесеним до цього реєстру, експерти повинні мати юридичну освіту, а також членство в професійній організації. У найближчому майбутньому NRGD сподівається розширити сферу своєї діяльності, включивши до неї експертів, які працюють у цивільних або адміністративних справах, шляхом злиття з LRGD. Голландський реєстр судових експертів (NRGD) поділяється на 3 розділи: 1) судова експертиза, 2) судова психіатрія, психологія та ортопедагогіка (СППО), 3) спеціальна експертиза. Спеціальна експертиза розписує сфер знань, які не включені до реєстру, щоб гарантувати якість залучення експертів у судову систему. Судова психіатрія, психологія та ортопедія (FPPO) також поділяється на 1) Кримінальне право для дорослих - психіатрія, 2) Кримінальне право для дорослих - психологія, 3) Кримінальне право неповнолітніх - психіатрія, 4) Кримінальне право для неповнолітніх - психологія та корекційна освіта.

Офіційний Голландський реєстр судових експертів (NRGD): https://www.nrgd.nl/

20. Польща.

У Польщі 42 місцеві суди уповноважені реєструвати експертів. Загальнодержавного списку не існує. Форма і спосіб публікації списків відрізняються від суду до суду. Для деяких регіонів Польщі ви знайдете посилання на онлайн-списки.

LISTA BIEGŁYCH SĄDOWYCH PRZY SĄDZIE OKRĘGOWYM W KRAKOWIE na dzień 25 lipca 2024 r.

Specjalność	Specjalizacja	Nazwisko	Imię	Tytuł1	Kadencja
AKUSTYKA	wibroakustyka, hałas lotniczy, hałas przemysłowy i drogowy, drgania, akustyka budowlana	KAPUSTKA	Dariusz	mgr inż.	2028-12-31
ARCHEOLOGIA	ochrona dziedzictwa archeologicznego	NIEBYLSKI	Jakub	mgr	2025-12-31
ARCHEOLOGIA	archeologia współczesności, archeologia wojny (broń, uzbrojenia, torfikacje)	JANAS	Mieszko	dr	2027-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo ogólne,konstrukcje budowlane oraz kosztorysowanie robót budowlanych i inżynieryjnych	AMBROŻY	Artur	mgr inż.	2024-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo lądowe: podział budynków, wyodrębnianie samodzielnych lokali, kosztorysowanie robót budowlanych, ocena techniczna budynków i lokali	BIGAJ	Robert	mgr inż.	2027-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	architektura i budownictwo - konserwacja zabytków, prawo budowlane	BUDZIAKOWSKI	Mateusz	dr inż. arch.	2026-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	architektura i budownictwo	CHODOROWSKI	Andrzej	mgr inż. arch.	2025-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	kosztorysowanie instalacji sanitarnych	CIESIELSKI	Bartosz	inż.	2028-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo lądowe	CUGOWSKI	Marek	mgr inż.	2027-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo drogowe - drogi, ulice, budowle tramwajowe i lotniska - projektowanie, nadzorowanie i kierowanie robotami budowlanymi	DĄBROWSKI	Grzegorz	inż.	2027-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	wykonawstwa robót budowlanych, montażu elementów prefabrykowanych stalowych i żelbetonowych, organizacji robót i budowy, projektowania konstrukcji budynków, wyceny robót budowlanych, metod wzmacniania i naprawy elementów konstrukcyjnych budynków, ekspertyz budowlanych	DUSZA	Zbigniew	mgr inż.	2024-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo lądowe, drogi, ulice, lotniska	DYBAŁ	Leszek	mgr inż.	2027-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo drogowe-projektowanie i wykonawstwo, normy, ceny, kosztorysowanie i rozliczanie robót budowl. w warunkach ofertowych i przetargowych, prawidł. przeprowadzania przetargów	FLAK	Edward	inż.	2024-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo	JANOWIEC	Tomasz	mgr inż.	2024-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo	KALIŃSKA	Małgorzata	mgr inż.	2027-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo ogólne, kosztorysowanie robót budowlanych	KRET	Paweł	inż.	2028-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo ogólne, konstrukcje budowlane również przy zabytkach, kosztorysowani i rozliczanie robót budowlanych i inwestycyjnych, podział budynków i wyodrębnianie samodzielnośći lokali	KRZYK	Dariusz	mgr inż.	2026-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	konstrukcje metalowe stałe i tymczasowe budownictwa ogólnego i przemysłowego	KUCHTA	Krzysztof	dr inż.	2024-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	oddziaływanie wybuchu na obiekty budowlane	LIDNER	Michał	dr inż.	2027-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo	MALARA	Jarosław	dr inż.	2024-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	konstrukcje budowlane w tym obiekty zabytkowe, kosztorysowanie robót budowlanych i inwestycyjnych	MUCHA	Roman	mgr inż.	2026-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo lądowe, konstrukcje budowlane	MUCHA	Wojciech	mgr inż.	2024-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo lądowe	MYŚLIWY	Marek	mgr inż.	2024-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo - wycena, kostorysowanie robót budowlanych oraz prac instalatorskich	NOWAK	Waldemar	mgr inż.	2025-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo	PACUT	Tomasz	mgr inż.	2025-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo ogólne, przemysłowe i hydrotechniczne oraz kosztorysowanie robót	PODKÓWKA	Kazimierz	mgr inż.	2026-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	architektura	PRZYBYŁKIEWICZ	Izabela	mgr inż. arch.	2024-12-31
ARCHITEKTURA I BUDOWNICTWO	budownictwo ogólne i specjalistyczne(m.in. konstrukcje budowlane,kierowanie, nadzorowanie i opiniowanie robót remontowych)	PRZYBYŁKIEWICZ	Marek	mgr inż.	2024-12-31

Для півдня: Краків https://www.krakow.so.gov.pl/biegli-sadowi,m,mg,3,24

Для центру Польщі: Варшава https://warszawapraga.so.gov.pl/artykul/122/60/biegli-sadowi

Для півночі: Гданськ https://gdansk.so.gov.pl/informacje-dla-bieglych-sadowych,m,m2,368,m,m2,368

LISTA BIEGŁYCH SĄDOWYCH USTANOWIONYCH PRZY SĄDZIE OKRĘGOWYM W BIAŁYMSTOKU
(stan na dzień 2.07.2024 roku)

Dz.U.Nr 15 poz. 133 z 24.01.2005 r.

I. Budownictwo, kosztorysowanie, architektura, urządzenia sanitarne, instalacje i systemy
II. Bezpieczeństwo i higiena pracy
III. Branża metalowa
IV. Branża skórzana i obuwnicza; włókiennictwo
V. Broń myśliwska, łowiectwo
VI. Elektryczność, urządzenia elektryczne
VII. BIEGŁY języka migowego
VIII. Geodezja i kartografia
IX. Jubilerstwo
X. Informatyka
XI. Kryminalistyka
XII. Księgowość, rachunkowość i finanse, podatki
XIII. Medycyna
XIV. Leśnictwo
XV. Pożarnictwo
XVI. Rolnictwo
XVII. Szacowanie nieruchomości
XVIII. Technologia drzewna, meblarstwo
XIX. Technika samochodowa, ruch drogowy
XX. Inne
XXI. Psychologia
XXII. Pedagogika
XXIII. Szacowanie ruchomości
XXIV. Zarządzanie nieruchomościami
XXIV. Poligrafia, opakowalnictwo, przetwórstwo tworzyw sztucznych

Nazwisko i imię	telefon i adres e- mail	specjalność	stopień / tytuł	Czas trwania kadencji
I. Budownictwo, kosztorysowanie, architektura, urządzenia sanitarne, instalacje i systemy				
Adamski Mariusz	tel. 694 196 719; 797 995 925 e- mail: mariusz.adamski@pb.edu.pl	ciepłownictwo, ogrzewnictwo, wentylacja i klimatyzacja oraz rozliczanie indywidualnych kosztów ogrzewania	dr hab. inż.	31.12.2024
Androsiuk Piotr	tel. 793 624 621 e- mail: pandrosiuk@wobi.pl	urządzenia sanitarne	inż.	31.12.2025
Bartkowiak Leszek Andrzej	tel. 48 500 428 580 e- mail: l.bartkowiak@mcishamony.eu	budownictwo ogólne i przemysłowe	mgr inż.	31.12.2028

Для сходу: Білосток https://bialystok.so.gov.pl/informacje/biegli.html

Подальша підтримка. Фонд Європейського центру криміналістичних ініціатив (EFIC): https://www.efic.pl/

21. Португалія.

Compete à Direção-Geral da Administração da Justiça a atualização e publicação da listas oficiais de peritos avaliadores bem como a promoção dos procedimentos de selecção e recrutamento dos peritos avaliadores.

O Código das Expropriações (aprovado pela Lei n.º 168/99, de 18 de setembro) prevê, quer no procedimento relativo à declaração de utilidade pública, quer no procedimento relativo à efetivação da posse administrativa, quer no processo de expropriação litigiosa, na fase de arbitragem e em recurso desta, a intervenção de peritos avaliadores constantes de lista oficial.

Das avaliações e exame efetuados pelos peritos avaliadores resulta: a fixação do montante destinado a garantir o pagamento da justa indemnização aos expropriados, a fixação de elementos de facto indispensáveis ao cálculo da indemnização referida, a sua determinação e a realização de diligências instrutórias indispensáveis à decisão em recursos interpostos do acórdão arbitral.

Lista oficial de peritos avaliadores atualizada

- Lista atualizada em 23-07-2024

Не існує загального та уніфікованого списку експертів. Тим не менш, існує офіційний перелік експертів з оцінки (експропріації, оцінки майна тощо). Цей список готується і підтримується Міністерством юстиції: https://dgaj.justica.gov.pt/Tribunais/Lista-oficial-peritos-avaliadores

Подальша підтримка. Португальська асоціація інженерів-геодезистів (Associação Portuguesa dos Peritos Avaliadores de Engenharia): http://www.apae.pt/

22. Румунія.

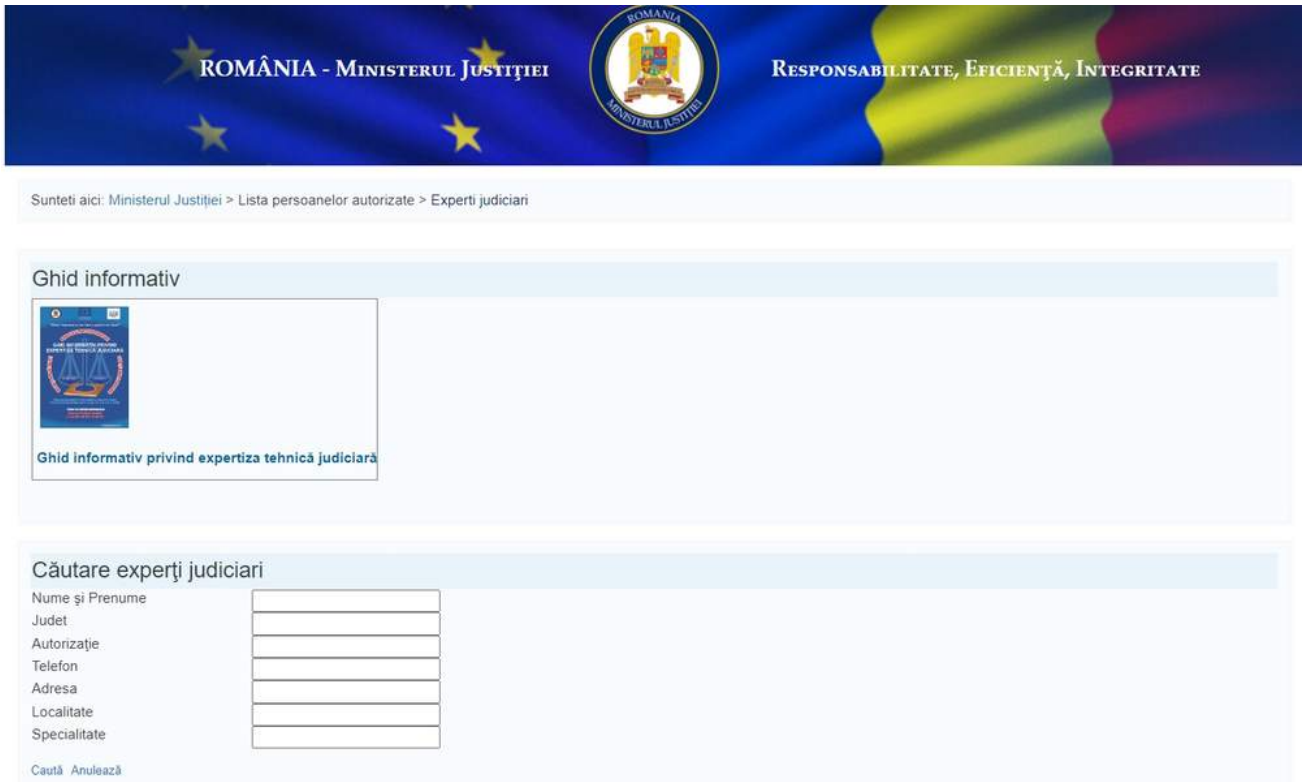

Міністерство юстиції публікує зареєстрованих експертів у національному списку. Румунський електронний реєстр судових експертів Міністерства юстиції: https://old.just.ro/MinisterulJusti%C8%9Biei/Listapersoanelorautorizate/Expertijudiciari/tabid/160/Default.aspx

На теперішній час в Румунії існує 13 атестованих експертних спеціальностей: 1) графіко-технічна експертиза документів, 2) дактилоскопічна експертиза долонних та підошовних слідів, 3) патологоанатомія слідів, залишених істотами та предметами, 4) балістична експертиза зброї та боєприпасів, 5) фізико-хімічна характеристика зразків матеріалів, 6) судово-медична експертиза дорожньо-транспортних пригод, 7) судово-технічна експертиза вибухів та пожеж, 8) експертиза голосу та мовлення, 9) судова експертиза зображень, 10) комп'ютерно-технічна експертиза комп'ютерних програм та даних, 11) експертиза з використанням поліграфа (поліграфологія), 12) біологічна експертиза, 13) експертиза телекомунікаційного обладнання. Також пропонується для ознайомлення список судових експертів Румунії у форматі PDF станом на 2012 рік. Інтернет-архів: https://web.archive.org/web/20240319152026/https://www.just.ro/wp-content/uploads/2016/01/tabel-experti-criminalisti_16112012.pdf

23. Словаччина.

Міністерство юстиції публікує зареєстрованих експертів у національному переліку: https://www.justice.gov.sk/registre/znalci/

Подальша підтримка. Slovenská komora znalcov (Палата судових експертів Словаччини) зазвичай може надати детальну інформацію про відповідних експертів у Словаччині: http://www.skz.sk/

24. Словенія.

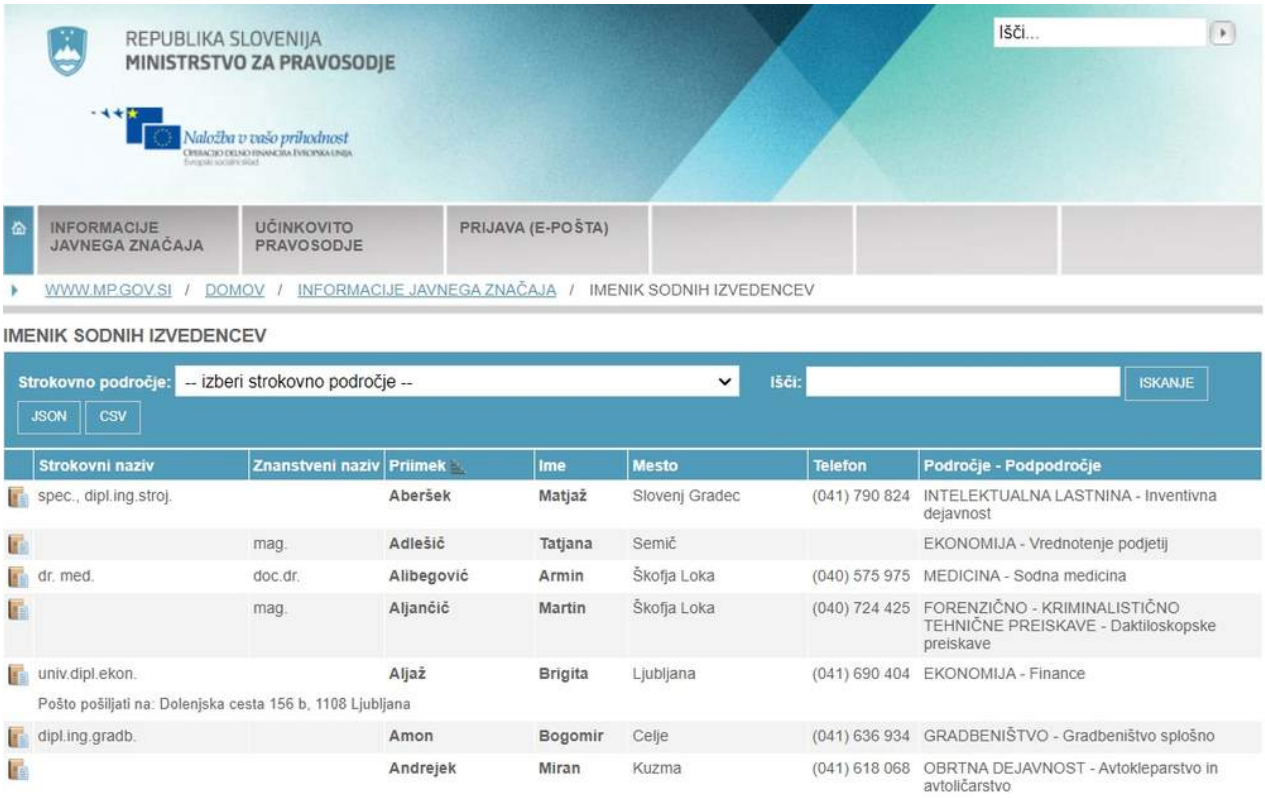

Міністерство юстиції публікує зареєстрованих експертів у національних списках. Офіційний довідник судових експертів-свідків республіки Словенія: https://www.gov.si/podrocja/pravna-drzava-in-pravosodje/pravosodni-sistem/imenik-sodnih-izvedencev/ Інтернет-архів довідника: https://web.archive.org/web/20231003003657/https://spvt.mp.gov.si/izvedenci.htm Судово-психологічна експертиза в Словенії поділена на 3 експертні спеціальності: 54.01 Психологія сім'ї, 54.06 Клінічна психологія, 54.14 Слідча психологія.

Подальшу підтримку можна отримати в декількох експертних асоціаціях: асоціація судових технічних експертів Словенії: https://sicos.si, асоціація судових оцінщиків та експертів будівельної професії: https://www.sicgras.si

25. Іспанія.

Адвокати можуть призначати експертів, зареєстрованих у професійних орденах або в експертних асоціаціях. Для призначення експертів у судах у січні кожного року спеціалізовані професійні організації (офіційні ордени або «колегії» лікарів, архітекторів тощо, приватні експертні компанії або асоціації, а також академічні установи) складають реєстр щонайменше з п'яти членів, які заявили, що вони згодні бути призначеними експертами.

Подальша підтримка. Іспанська асоціація судових експертів (Asociación Española de Peritos Tasadores Judiciales): http://www.aeptj.com

26. Швеція.

Офіційних списків експертів не існує.

27. Англія.

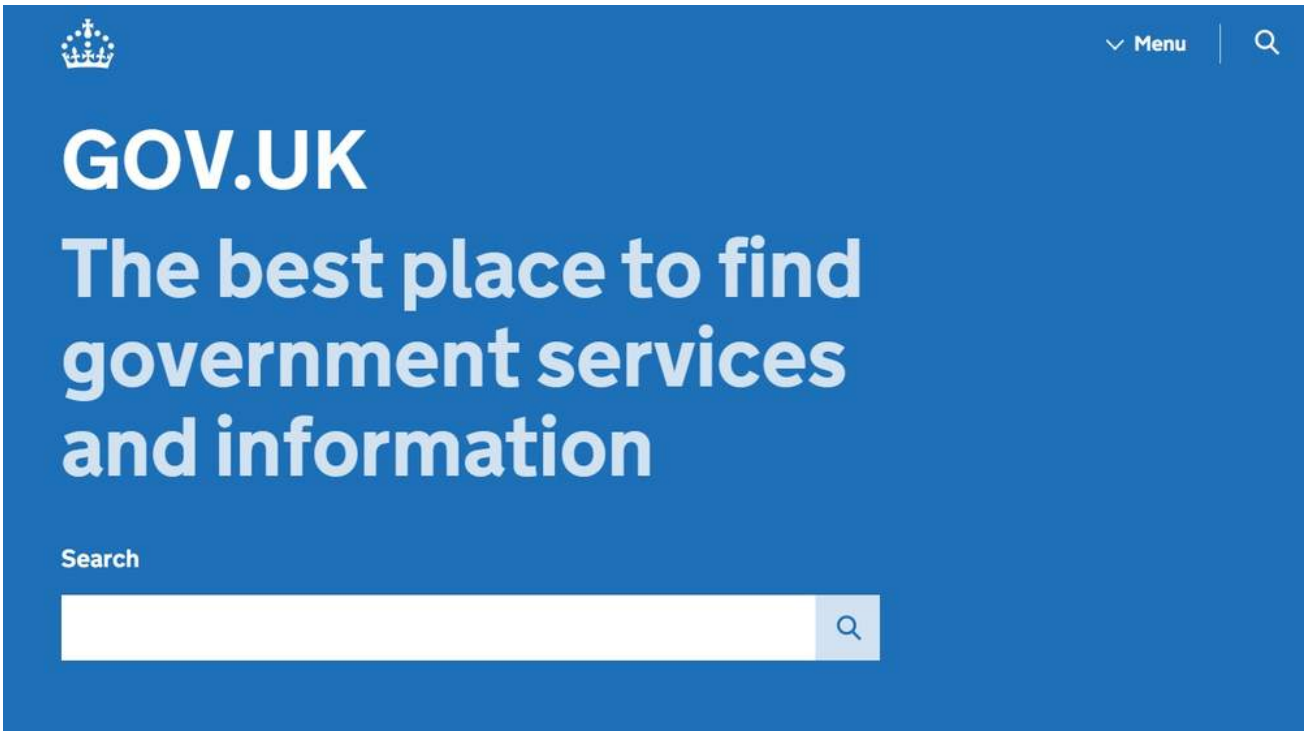

За інформацією Національного агентства з питань вдосконалення діяльності поліції з 2005 року надання послуг у сфері судово-експертної діяльності в Англії стало комерційним. Всі поліцейські сили зараз працюють за повними комерційними процедурами закупівель і контрактами з постачальниками. Громадські професійні організації забов'язані брати участь у тендерах на надання будь-яких комерційних послуг, що включає надання експертних висновків та доказів. Раніше Національне агентство з питань вдосконалення діяльності поліції володіло базою даних про експертів-свідків у певних галузях. Зараз ця база даних передана Національному агентству по боротьбі зі злочинністю. Регулятор судово-експертної діяльності (FSR) тепер відповідає за встановлення відповідних стандартів управління якістю для перевірки наукових процесів та акредитації постачальників судово-експертних послуг. FSR працює у партнерстві зі Службою акредитації Сполученого Королівства (UKAS) над встановленням та оцінкою застосовних стандартів, таких як ISO 17025 та ISO 17020. Деякі з основних комерційних організацій в Англії та Уе-

льсі, що представляють інтереси та послуги різноманітних експертів-свідків, можна знайти в Інтернеті та спеціалізованих бібліотеках. Інформацію про експертів також можна знайти у їхніх професійних представників/регуляторних органів, наприклад, стоматологів, судових бухгалтерів, судових психологів. Через Інтернет можна отримати доступ до величезної кількості інформації для тих, хто шукає експертів, які не належать до жодної професійної організації. При виборі експерта обов'язково потрібно врахувати вимоги Правила 19 Кримінально-процесуального кодексу, щоб переконатися, що саме вимагатиметься від експерта під час надання ним свідчень. Також важливо, щоб свідки-експерти заповнили Додаток В до Посібника для експертів з питань розкриття інформації, невикористаних матеріалів та ведення справи. Ведення реєстру з питань реєстрації судових експертів (CRFP) в Англії припинено у 2009 році. **Регулятор судово-експертної діяльності Англії чітко пояснює, що реєстр судових експертів не є частиною законодавчого регулювання судово-експертної діяльності або кодексу практики відповідно до положень Закону про регулювання судово-експертної діяльності від 2021 року.** Також в країні існує **Національний радник з питань судової експертизи (National Forensic Specialist Adviser, NFSA)**, який надає оперативну підтримку, допомагаючи подолати розрив між наукою та розслідуванням і надаючи незалежну підтримку в галузі судової експертизи. Вони також мають тісні робочі стосунки з постачальниками судово-експертних послуг, регуляторними органами та науковими колами.

Реєстр судово-медичних патологоанатомів Міністерства внутрішніх справ (оновлено 13 травня 2024 року) - https://www.gov.uk/government/publications/home-office-register-of-forensic-pathologists-february-2013/home-office-register-of-forensic-pathologists

References

1. Nazarov O. A. Reiestry sudovykh ekspertiv v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: Avstrii, Chekhii, Hretsii, Frantsii, Niderlandiv, Rumunii, Slovenii, Latvii, Estonii, Lytvy ta inshykh 17 krainakh - chleniv YES [Registers of Forensic Experts in the European Union: Austria, the Czech Republic, Greece, France, the Netherlands, Romania, Slovenia, Latvia, Estonia, Lithuania and 17 Other Member States]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.2.2024.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=12974 (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].

1.2. СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА

ФІЗИЧНИЙ ПРИМУС, ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРИМУС ТА КРАЙНЯ НЕОБХІДНІСТЬ: ЩО І ЯК ВПЛИВАЄ НА ЗМІСТ СУДОВОГО ВИРОКУ - НАГАДУВАННЯ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ[1]

Міністерство юстиції України

Реферат. Роз'яснення Міністерства юстиції України, оприлюднене на вебпорталі «Судова влада України», присвячене кримінально-правовій оцінці діянь, учинених під впливом фізичного або психічного примусу, та їх співвідношенню з крайньою необхідністю. Відповідно до ч. 1 ст. 40 КК України не є кримінальним правопорушенням дія або бездіяльність, що заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам під безпосереднім впливом фізичного примусу, внаслідок якого особа не могла керувати своїми вчинками. Фізичний примус визначено як застосування фізичного насильства, щоб змусити особу всупереч її волі вчинити протиправну дію чи утриматися від дії, яку вона мала вчинити. Мін'юст розрізняє два його види: примус, що фізично позбавляє особу можливості діяти на власний розсуд (зв'язування, позбавлення волі, тілесні ушкодження з утратою свідомості), і примус, спрямований на те, щоб психологічно зламати особу (мордування, катування). У першому випадку відповідальність повністю виключається, а якщо особа зберігала можливість керувати своїми діями (ч. 2 ст. 40 КК України), питання вирішують за правилами крайньої необхідності. Крайню необхідність розкрито за ч. 1 ст. 39 КК України як заподіяння шкоди для усунення небезпеки, що безпосередньо загрожує особі, її правам, іншим особам, суспільним чи державним інтересам, якщо небезпеку не можна було усунути іншими засобами; відповідальність настає лише за перевищення її меж, коли заподіяна шкода більша за відвернену. Психічний примус тлумачиться як вплив на психіку, щоб змусити особу всупереч волі вчинити або не вчинити протиправні дії; його оцінюють за правилами ст. 39 КК України як обставину, що створює небезпеку. Наголошено, що оцінці підлягають характер і ступінь примусу, індивідуальні фізичні можливості та психічний стан особи в момент його застосування. Особа, яка під примусом зберігала здатність керувати своїми діями і не перебувала в стані крайньої необхідності, підлягає кримінальній відповідальності, проте примус у такому разі пом'якшує відповідальність (п. 6 ч. 1 ст. 66 КК України). Положення мають пряме значення для судово-психологічної експертизи, адже саме психічний стан особи та її здатність керувати своїми діями в ситуації примусу часто стають предметом спеціальних знань.

Ключові слова: фізичний примус, психічний примус, крайня необхідність, стаття 40 КК України, стаття 39 КК України, обставини, що виключають кримінальну протиправність, пом'якшення відповідальності, психічний стан особи, здатність керувати своїми діями, судово-психологічна експертиза.

Physical Coercion, Mental Coercion and Extreme Necessity: How They Affect the Content of a Criminal Judgment. A Reminder from the Ministry of Justice of Ukraine

Ministerstvo yustytsii Ukrainy.

Abstract. Whether a person who caused harm under coercion should be held criminally liable depends on how far the coercion deprived that person of control over their conduct. This clarification

by the Ministry of Justice of Ukraine, published on the 'Judiciary of Ukraine' web portal, explains the relevant provisions of the Criminal Code of Ukraine. Under Article 40(1), an act or omission committed under the direct influence of physical coercion that left the person unable to control their actions is not a criminal offence. Physical coercion is defined as physical violence used to force a person, against their will, to commit or refrain from an act. Two forms are distinguished: coercion that physically prevents a person from acting at their own discretion (binding, confinement, injuries causing loss of consciousness) and coercion aimed at breaking the person psychologically (torment, torture). In the first case liability is fully excluded; where the person retained control over their conduct (Article 40(2)), liability is decided under the rules on extreme necessity in Article 39, that is, harm is justified only if it does not exceed the harm averted and the danger could not be removed by other means. Mental coercion, understood as pressure on a person's psyche to compel unlawful conduct, is assessed under the same rules as a source of danger. The nature and degree of coercion, the person's physical capacities and mental state at the relevant moment must be evaluated. A person who retained self-control and was not in a state of extreme necessity is liable, but coercion then mitigates liability under Article 66(1)(6). The guidance is directly relevant to forensic psychological examination of a person's mental state and capacity for self-control under coercion.

Keywords: physical coercion, mental coercion, extreme necessity, Criminal Code of Ukraine, exclusion of criminal liability, mitigating circumstances, mental state, capacity for self-control, forensic psychological examination.

Першоджерело: *Фізичний примус, психологічний примус та крайня необхідність: що і як впливає на зміст судового вироку / М-во юстиції України. Судова влада України : вебпортал. Реферат оприлюднено в журналі 22.07.2024.*

References

1. Ministerstvo yustytsii Ukrainy. Fizychnyi prymus, psykholohichnii prymus ta krainia neobkhidnist: shcho i yak vplyvaie na zmist sudovoho vyroku - nahaduvannia Ministerstva yustytsii Ukrainy [Physical Coercion, Mental Coercion and Extreme Necessity: How They Affect the Content of a Criminal Judgment. A Reminder from the Ministry of Justice of Ukraine] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/12916-fizichnij-primus-psihologichnij-primus-ta-krajnya-neobhidnist-sho-i-yak-vplivaye-na-zmist-sudovogo-viroku---nagaduvannya-ministerstva-yusticiyi-ukrayini (onovlena versiia vid 22.07.2024). [in Ukrainian].

ЯКЩО ОСОБА ЧЕРЕЗ ПСИХІЧНУ ХВОРОБУ НЕ МОЖЕ НАДАТИ УСВІДОМЛЕНУ ПИСЬМОВУ ЗГОДУ НА ПОМІЩЕННЯ ЇЇ ДО ПСИХІАТРИЧНОГО ЗАКЛАДУ, ТО ТАКЕ ПОМІЩЕННЯ ПОТРЕБУЄ ВИКЛЮЧНО РІШЕННЯ СУДУ – КЦС ВС[1]

Верховний Суд (Касаційний цивільний суд)

Реферат. Колегія суддів Першої судової палати Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду в постанові від 23 липня 2024 р. у справі № 758/4817/23 (провадження № 61-4195св24) розглянула позов про визнання незаконною госпіталізації недієздатної особи до психіатричного закладу. Позивач — батько й один з опікунів сина, визнаного недієздатним, який перебуває в інтернаті, — стверджував, що сина на підставі направлення, оформленого з грубими порушеннями законодавства, помістили до КНП «Клінічна лікарня “Психіатрія”», де той перебував п'ять днів. Суди першої та апеляційної інстанцій у позові відмовили, вважаючи, що госпіталізація відбулася за усвідомленою письмовою згодою пацієнта. КЦС ВС скасував ці рішення і позов задовольнив. Правова аргументація ґрунтується на ч. 1 ст. 13 Закону України «Про психіатричну допомогу», статтях 29 і 55 Конституції України, статтях 3 і 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, рішеннях Конституційного Суду України від 2 червня 2016 р. (справа № 1-1/2016) і від 20 грудня 2018 р. (справа № 1-170/2018) та практиці ЄСПЛ. Суд звернув увагу, що рішенням про визнання сина позивача недієздатним установлено одночасну наявність обох критеріїв: він не усвідомлює значення своїх дій і не керує ними, а медичних даних про покращення його психічного стану на день госпіталізації матеріали справи не містять. Тому підписаний пацієнтом документ «Усвідомлена згода особи на госпіталізацію до психіатричного закладу» не свідчить про добровільність. Суть правової позиції: поміщення недієздатної особи, яка за станом психічного здоров'я не здатна надати усвідомлену письмову згоду, є примусовим і потребує рішення суду; інакше воно непропорційно обмежує її право на свободу та особисту недоторканність і порушує ст. 5 Конвенції. Постанова має значення для судових психологів і психіатрів, які оцінюють здатність особи усвідомлювати значення своїх дій і керувати ними, а також для опікунів, адвокатів і закладів психіатричної допомоги: формальний підпис пацієнта не замінює судового контролю, якщо медична документація не підтверджує відновлення його здатності до усвідомленого волевиявлення.

Ключові слова: психіатрична допомога, примусова госпіталізація, недієздатна особа, усвідомлена згода, право на свободу та особисту недоторканність, стаття 5 Конвенції про захист прав людини, судовий контроль, опіка, Касаційний цивільний суд.

If a Person Is Unable, Due to Mental Illness, to Give Informed Written Consent to Placement in a Psychiatric Institution, Such Placement Requires a Court Decision: Civil Cassation Court of the Supreme Court

Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud).

Abstract. Psychiatric hospitalisation of legally incapacitated persons raises questions about the validity of their consent and the need for judicial review. In its resolution of 23 July 2024 in case No. 758/4817/23, the Civil Cassation Court within the Supreme Court of Ukraine examined a claim by the father and co-guardian of an incapacitated man living in a residential care home, who had been admitted for five days to a municipal psychiatric hospital on a referral allegedly issued in gross breach of the

law. The lower courts dismissed the claim, finding that the patient had given informed written consent. The Supreme Court set aside their decisions and granted the claim. Its reasoning draws on Article 13(1) of the Law of Ukraine "On Psychiatric Care", Articles 29 and 55 of the Constitution of Ukraine, Articles 3 and 5 of the European Convention on Human Rights, decisions of the Constitutional Court of Ukraine of 2 June 2016 and 20 December 2018, and the case law of the European Court of Human Rights. The court noted that the judgment declaring the son incapacitated had established both legal criteria, inability to understand the meaning of his actions and inability to control them, and that the file contained no medical evidence of improvement on the day of admission. A signed consent form therefore could not make the hospitalisation voluntary. The court held that placing an incapacitated person who cannot give informed written consent in a psychiatric institution is involuntary and requires a court decision; otherwise it disproportionately restricts liberty and security of person and violates Article 5 of the Convention. The ruling is relevant to forensic psychologists and psychiatrists assessing capacity, to guardians and to lawyers.

Keywords: psychiatric care, involuntary hospitalisation, legal incapacity, informed consent, right to liberty and security, Article 5 ECHR, judicial review, guardianship, Supreme Court of Ukraine.

Першоджерело: *Постанова Касаційного цивільного суду у складі Верховного Суду від 23.07.2024 у справі № 758/4817/23 (провадження № 61-4195св24).*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 29.08.2024.*

References

1. Verkhovnyi Sud (Kasatsiinyi tsyvilnyi sud). Yakshcho osoba cherez psykhichnu khvorobu ne mozhe nadaty usvidomlenu pysmovu zghodu na pomishchennia yii do psykhiatrychnoho zakladu, to take pomishchennia potrebuie vykliuchno rishennia sudu – KTSS VS [If a Person Is Unable, Due to Mental Illness, to Give Informed Written Consent to Placement in a Psychiatric Institution, Such Placement Requires a Court Decision: Civil Cassation Court of the Supreme Court] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). URL: https://expertize-journal.org.ua/zovnishni-novyny/13215-yaksho-osoba-cherez-psihichnu-hvorobu-ne-mozhe-nadati-usvidomlenu-pismovu-zgodu-na-pomishennya-yiyi-do-psihiatrichnogo-zakladu-to-take-pomishennya-potrebuye-viklyuchno-rishennya-sudu-kcs-vs (onovlena versiia vid 29.08.2024). [in Ukrainian].

2. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu u skladi Verkhovnoho Sudu vid 23.07.2024 u spravi № 758/4817/23 (provadzhennia № 61-4195sv24) [Ruling of the Civil Cassation Court Within the Supreme Court of 23.07.2024 in Case No. 758/4817/23 (Proceedings No. 61-4195Sv24)]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/120719844 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

1.3. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

ПОРУШЕННЯ ПРАВ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ "ПО-УКРАЇНСЬКІ": ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ СЛІДЧИХ СУДДІВ ОТРИМУЮТЬ ТИМЧАСОВИЙ ДОСТУП ДО ВИСНОВКІВ ЕКСПЕРТІВ, ОБШУКИ, А СТОРОНА ЗАХИСТУ ІНІЦІЮЄ ПЕРЕВІРКИ ЧЕРЕЗ ОРГАНИ МІН'ЮСТУ ДІЙ ТА РІШЕНЬ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ[1]

Назаров О. А.

DOI: 10.53672/ej.2.2024.02[1] Check for updates

Анотація. Змагальна модель кримінального процесу, запроваджена КПК України 2012 р., на думку О. А. Назарова, досі не захищає належно судових експертів, які не працюють у державних спеціалізованих установах. Автор показує два канали тиску на них. Сторона обвинувачення на підставі ухвал слідчих суддів, що не підлягають оскарженню, отримує тимчасовий доступ до висновків експертів, речей і документів та проводить обшуки в приміщеннях експертів; за даними Єдиного державного реєстру судових рішень, з 2012 р. таких заходів було близько 45. Сторона захисту, незадоволена змістом експертизи, ініціює перевірки експертів органами Мін'юсту (за підрахунком автора, близько 60), які відкривають доступ до досліджуваних матеріалів і впливають на експертів; один із резонансних випадків завершився фактичним припиненням експертом діяльності. Мета статті — привернути увагу громадськості й міжнародних партнерів України до проблеми та запропонувати практичні алгоритми захисту прав експерта. Аналіз спирається на п. 14 ч. 1 ст. 92 Конституції України, статті 1, 4, 7 і 13 Закону України «Про судову експертизу», статті 65, 95, 101 і 243 КПК України, статті 343 і 386 КК України та зміни, внесені Законом України «Про Вищий антикорупційний суд» від 07.06.2018 № 2447-VIII. Цей закон, як наголошує автор, посилив гарантії незалежності експерта, встановив відповідальність за втручання в його діяльність і передбачив, що роз'яснення щодо висновку експерт дає лише слідчому судді та суду. Як приклад маніпулювання процесуальними можливостями розглянуто ухвалу слідчого судді Таращанського районного суду Київської області від 12.07.2024: нове провадження, відкрите за тим самим фактом, використано для доступу до висновку експерта в іншій справі. Практичну частину становить складений адвокатом В. Деркач алгоритм поведінки експерта під час обшуку із 16 кроків: перевірка посвідчень та ухвали слідчого судді, клопотання про залучення понятих і захисника, відмова відповідати на запитання без адвоката, контроль переліку вилученого, пакування й протоколу. Автор доходить висновку, що порушення прав експертів потребують активного правового реагування, а сумніви щодо правильності висновку слід розв'язувати призначенням повторної експертизи.

Ключові слова: судовий експерт, незалежність судового експерта, втручання в діяльність судового експерта, стаття 343 КК України, тимчасовий доступ до речей і документів, обшук, перевірки Міністерства юстиції України, повторна експертиза, права судового експерта, алгоритм дій під час обшуку.

Violations of Forensic Experts' Rights "the Ukrainian Way": Law Enforcement Agencies Obtain Temporary Access to Expert Opinions and Conduct Searches with Investigating Judges' Approval, While the Defence Initiates Ministry of Justice Inspections of Experts' Actions and Decisions

Nazarov O. A.

Abstract. The adversarial model introduced by the 2012 Criminal Procedure Code of Ukraine, as O. A. Nazarov argues, has not been matched by adequate safeguards for forensic experts working outside state forensic institutions. The article describes two channels of pressure. The prosecution, relying on investigating judges' rulings that cannot be appealed, obtains temporary access to expert opinions, items and documents and searches experts' premises; the author counts about 45 such measures since 2012 in the Unified State Register of Court Decisions. The defence, dissatisfied with an opinion, files complaints that have led to about 60 inspections of experts by Ministry of Justice bodies, gaining access to case materials and influencing the experts concerned. The legal analysis covers Article 92 of the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On Forensic Examination", the Criminal Procedure Code, Articles 343 and 386 of the Criminal Code and the 2018 Law "On the High Anti-Corruption Court", which strengthened guarantees of expert independence, criminalised interference with forensic activity and limited the duty to explain an opinion to the investigating judge and the court. A ruling of 12 July 2024 by an investigating judge of the Tarashcha District Court illustrates how a parallel proceeding on the same facts was opened to reach an expert opinion in another case. The practical part presents a 16-step algorithm drafted by attorney V. Derkach for an expert facing a search: checking identity documents and the court ruling, requesting attesting witnesses and counsel, declining to answer questions without a lawyer, and controlling the inventory, packaging and search record. Disputes over an opinion, the author concludes, should be resolved through a repeat examination.

Keywords: forensic expert, expert independence, interference with forensic activity, Article 343 of the Criminal Code of Ukraine, temporary access to items and documents, search, Ministry of Justice inspections, repeat examination, rights of forensic experts, conduct during a search.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 29.07.2024; у номері — 31.08.2024; DOI:* ***10.53672/ej.2.2024.02***[1].

Повний текст

Abstracts. The article describes the existing problems of violation of the rights of forensic experts in Ukraine by seizing expert opinions, items and materials from their premises, conducting searches by pre-trial investigation authorities and conducting inspections of forensic experts by the Ministry of Justice of Ukraine during the performance of forensic activities, which is actually interference with their activities and violation of the requirements of Article 343 of the Criminal Code of Ukraine in the course of forensic examinations by forensic experts. The author also describes practical algorithms for protecting the rights of a forensic expert in the event of their possible violation.

Бібліографічний опис: Назаров О.А. Порушення прав судових експертів "по-українські": правоохоронні органи із залученням слідчих суддів отримують тимчасовий доступ до висновків експертів, обшуки, а сторона захисту ініціює перевірки через органи Мін'юсту дій та рішень судових експертів / О.А. Назаров. Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа та спеціальних знань в юридичній практиці: Електронний журнал / [редкол.: Назаров О. А. (голов. ред.) та ін.]. К., 2024. Т. 9, № 4 (52). Дата публікації:

31.08.2024. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/12974-reestri-sudovikh-ekspertiv-v-krajinakh-evropejskogo-soyuzu-naprikladi-avstriji-chekhiji-gretsiji-frantsiji-niderlandiv-rumuniji-sloveniji-latviji-estoniji-ta-litvi (дата звернення: 29.07.2024), https://doi.org/10.53672/ej.2.2024.02

З 2012 року, з моменту прийняття нового Кримінального процесуального кодексу України, в Україні почало існувати два незалежних один від одного слідства - **досудове слідство правоохоронних органів і судове слідство суду з моменту відкриття провадження судом за направленим обвинувальним актом правоохоронним органом відносно підозрюваної особи у вчиненні злочину.** Сам процес в України став змагальним, **проте сторона обвинувачення, як і в радянські часи, намагається у різний спосіб отримати перевагу при досудовому слідстві,** іноді порушуючи права судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, шляхом отримання тимчасового доступу до речей і документів, висновків експерта або проводячи у судових експертів обшуки за різних підстав.

Однак і сторона захисту теж не стоїть осторонь і вчиняє інші дії для отримання доступу, з причини невдоволення змістом експертизи, до документів, які були предметом судової експертизи та висновків судових експертів через органи Міністерства юстиції України, а також пояснень судового експерта, шляхом подання скарги на судового експерта для проведення його перевірки. На теперішній час нормативні документи Міністерства юстиції України, нажаль ще не приведені у відповідність до нового КПК України і з'явившегося змагання між стороною обвинувачення та стороною захисту в кримінальному процесі. Таким чином, державний орган своїми діями може "підігравати" тій або іншій стороні слідства через проведення перевірок судового експерта за їх скаргами. **Проігноровим залишається правова норма, що з 2018 року експерти зобов'язані надавати роз'яснення щодо наданих ними висновків тільки слідчому судді та суду** в установленому КПК України порядку (частина третя статті 95 в редакції Закону № 2447-VIII від 07.06.2018). **Однак, Міністерство юстиції України і досі продовжує вимагати у судових експертів надавати пояснення щодо підготовлених ними висновків судових експертиз в судовому процесі не дивлячись на зміни, які відбулись в законодавстві з прийняттям нового Закону України "Про Вищий антикорупційний суд". Національне антикорупційне бюро України з цієї причини почало вимагати створення окремої експертної установи для усунення впливу на судових експертів! Таким чином лише суд на теперішнй час може надавати оцінку законності висновку судового експерта і його змісту. Висновок експерта не є обов'язковим для особи або органу, яка здійснює провадження, але незгода з висновком експерта повинна бути вмотивована у відповідних постанові, ухвалі, вироку (частина 10 статті 101 КПК України). Підсумовуючі, суд з урахуванням виявлених порушень у висновку судового експерта під час судового розгляду має право звернутися до Міністерства юстиції України для проведення відповідної перевірки за потреби та вжиття заходів реагування до судового експерта відповідно до законодавства.**

В обґрунтуванні необхідності прийняття **Закону України "Про Вищий антикорупційний суд"** в 2018 році та змін в інші процесуальні кодекси, в тому числі і щодо незалежності судового експерта зазначено: **у світовому Індексі сприйняття корупції (CPI) за 2016 рік Україна отримала 29 балів зі 100 можливих, посівши 131 місце зі 176 країн.** Не-

зважаючи на те, що показники України в цій сфері протягом останніх років покращуються, проте темпи поліпшення ситуації у сфері боротьби із корупцією є недостатніми з огляду на цілі розбудови правової, економічно розвинутої держави. За даними Transparency International саме відсутність дієвої судової системи є суттєвою перепоною на шляху України у протидії корупції.

Метою даної статті є:

1. Привернення уваги громадськості, міжнародних партнерів України до існуючої проблеми порушення прав судових експертів в Україні шляхом проведення в їх приміщеннях вилучень висновків експертів та речей і матеріалів, проведення обшуків органами досудового слідства та проведення перевірок органами Міністерства юстиції України судових експертів під час здійснення судовими експертами судово-експертної діяльності, що фактично є втручанням в їх діяльність та порушення вимог статті 343 Кримінального кодексу України в ході проведення судовими експертами судових експертиз.

2. Вибудова практичних алгоритмів захисту гарантій незалежності судового експерта та правильності його висновку і захисту його прав.

Пункт 14 частини 1 статті 92 Конституції України вказує, що виключно законами України визначаються засади судової експертизи. Дана норма є конституційним приписом загальнодержавної важливості судово-експертної діяльності.

За даними Єдиного державного реєстру судових рішень в Україні з 2012 року в приміщеннях судових експертів було проведено біля 45 тимчасових доступів до висновків експерта, а також речей і документів, які там знаходились та обшуків. Найбільш резонансі процесуальні дії проводились у судових експертів: **Надії Бугрової в 2018 році, Володимира Іванкова в 2013 році.**

За даними реєстру судових експертів, опитування безпосередньо судових експертів з 2012 року за поданням сторони захисту органами Міністерства юстиції України було проведено біля 60 перевірок дій судових експертів, які допомогли адвокатам через матеріали перевірок отримати доступ до документів, які були предметом судової експертизи та висновків судових експертів та вплинули на дії судових експертів. Найбільш резонансні перевірки проводились стосовно судових експертів: **Ірина Педь в 2020 році, Ольга Желавська в 2023 році.** Остання (**Ольга Желавська**) була вимушена припинити здійснювати фактично судово-експертну діяльність згідно з данними Реєстру судових експертів Міністерства юстиції України.

Між тим законодавство передбачає можливість проведення повторної експертизи відповідно до кримінальних процесуальних норм та норм інших процесуальних кодексів.

Найбільшу увагу заслуговують дії правоохоронних органів, які відповідно до нормативних актів мають більше важелів впливу на судового експерта через слідчого суддю, ухвали якого щодо доступу до документів, приміщень судових експертів за нормами КПК України оскарженню не підлягають.

Так, з урахуванням зібраних даних та інформації наданої самими судовими експертами організація певними правоохоронними органами тимчасового доступу

до речей і документів, висновків експертів чи обшуків у приміщеннях судових експертів зазвичай може проводитися з такими цілями:

1. Отримати доступ до даних судових експертиз, які знаходяться у провадженні експерта та відповідно до статті 243 КПК України проводяться на замовлення сторони захисту.

2. Ознайомитися з оригіналами або копіями матеріалів сторони захисту, які були надані для проведення експертизи з метою їх вилучення.

3. Знищити докази сторони захисту можливої невинуватості їх клієнта, які були надані судовому експерту для дослідження в рамках призначеної судової експертизи відповідно до статті 243 КПК України.

4. Скоєння дій, які фактично пов'язані з відсутністю у правоохоронного органу доказів винності підозрюваної особи та відсутності у її діях складу злочину або проступку. **Однак, оскільки існує два слідства (досудове і судове), які між собою незалежні, то правоохоронний орган робить збір будь яких вірогідних доказів з метою досягнення кінцевої мети - направлення обвинувального акту в суд.** В такому разі подальша доля кримінального провадження, фактично правоохоронний орган, перестає цікавити, оскільки суд самостійно оцінює докази винності особи зібрані по справі під час судового слідства, а прокурор в цій ситуації здійснює лише публічне обвинувачення.

Яскравим прикладом маніпулювання органом досудового слідства можливістю порушення нового кримінального провадження за рапортом дізнавача 09.07.2024 року з метою отримання тимчасового доступу до висновку експерта в іншому кримінальному провадженні від 03.06.2024 року де судовим експертом проводиться судова експертиза шляхом звернення до слідчого судді з відповідним клопотанням є прийнята ухвала слідчим суддею Таращанського районного суду Київської області від 12 липня 2024 року. Звертає на себе увагу той факт, що і кримінальне провадження від 03.06.2024 року і кримінальне провадження від 09.07.2024 року були порушені за фактично одним і тим самим фактом скоєння злочину, а саме наявністю мотоцикла марки «YAMAHA», сірого кольору, з прикріпленими номерними знаками НОМЕР_2, який має ознаки підробки. Нажаль ухвала слідчого судді, яка була прийнята оскарженню не підлягає, тому правовий контроль за діями вказаного дізнавача майже відсутній. Ознайомитися з повним текстом ухвали слідчого судді можна за посиланням - https://reyestr.court.gov.ua/Review/120332678

Проте, з 07 червня 2018 року з моменту прийняття в Україні **Закону "Про Вищий антикорупційний суд" (№ 2447-VIII від 07.06.2018),** вказаним Законом в прикінцевих положеннях **були посилені гарантії незалежності діяльності судових експертів та внесені зміни до статті 343 Кримінального кодексу України в частині встановлення кримінальної відповідальності за втручання в діяльність судового експерта шляхом впливу у будь-якій формі на судового експерта з метою перешкоджанню здійсненню ним судово-експертної діяльності**. Санкція статті передбачає штраф до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного року, або пробаційний нагляд на строк до трьох років.

З 07.06.2018 року експерти не можуть бути допитаниі як свідки слідчим або прокурором щодо роз'яснення наданих ними висновків (пункт 11 частини другої статті 65 КПК України відповідно до доповнень згідно із Законом № 2447-VIII від 07.06.2018}).

Давати показання експерт зобов'язаний тільки слідчому судді та суду в установленому КПК України порядку (частина третя статті 95 в редакції Закону № 2447-VIII від 07.06.2018).

Відповідно до абзацу третього частини 1 статті 4 Закону України "Про судову експертизу" незалежність судового експерта та правильність його висновку забезпечуються забороною під загрозою передбаченої законом відповідальності втручатися будь-кому в проведення судової експертизи, а також визначеним законом порядком призначення судового експерта та іншими критеріями:

- присутністю учасників процесу в передбачених законом випадках під час проведення судової експертизи;

- існуванням установ судових експертиз, незалежних від органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування та суду;

- кримінальною відповідальністю судового експерта за дачу свідомо неправдивого висновку та відмову без поважних причин від виконання покладених на нього обов'язків;

- можливістю призначення повторної судової експертизи;

- створенням необхідних умов для діяльності судового експерта, його матеріальним і соціальним забезпеченням.

Визначення змісту поняття судово-експертна діяльність на теперішній час відбувається через законодавче закріплення поняття судова експертиза в статті 1 Закону України «Про судову експертизу», а саме – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.

Згідно з вимогами статті 7 Закону України "Про судову експертизу" визначено суб'єктів судово-експертної діяльності. Так, судово-експертну діяльність здійснюють державні спеціалізовані установи, їх територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань у порядку та на умовах, визначених цим Законом.

Відповідно до частини 4 статті 13 Закону України "Про судову експертизу", судовий експерт має право подавати скарги на дії особи, у провадженні якої перебуває справа, якщо ці дії порушують права судового експерта.

Згідно статті 386 Кримінального кодексу України, існує також кримінальна відповідальність за перешкоджанню з'явленню експерта чи спеціаліста, а також примушування їх до відмови від давання показань чи висновку. Так, кримінальним порушенням є перешкоджанню з'явленню експерта чи спеціаліста до суду, органів досудового розслідування, тимчасових слідчих та спеціальної тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку, а також до давання завідомо неправдивих показань чи висновку шляхом погрози вбивством, насильством, знищенням майна цих осіб чи їх близьких родичів або розголошення відомостей, що їх ганьблять, або підкуп експерта з тією самою метою, а також погроза вчинити зазначені дії з помсти за раніше дані показання чи висновок. **Санкція статті передбачає**

штраф від п'ятдесяти до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до двох років, або пробаційний нагляд на строк до двох років.

Особливе значення судово-експертної діяльності в системі здійснення правосуддя обумовлено певним порядком призначення та виконання судових експертиз, а також використанням отриманих при цьому результатів, яке регламентовано процесуальним законодавством України.

Основними ознаками на теперішній час судово-експертної діяльності є:

- підготовка матеріалів на судову експертизу, її призначення й проведення у суворій відповідності до правової регламентації;

- експертні дослідження засновані на використанні спеціальних знань у різних галузях науки та техніки, ремесла, мистецтва;

- висновок експерта має статус джерела доказів;

- як правило, для дослідження використовується обладнання, без якого неможливе його проведення на сучасному науковому рівні;

- при дослідженні можуть проводитися складні комплексні й комісійні експертизи;

- судовим експертом може проводитися наукова робота з розробки методик експертних досліджень.

На початку 2024 року з метою надання правової допомоги судовим експертам в ситуації можливого порушення їх прав під час проведення обшуку в приміщенні судового експерта або тимчасового вилучення речей, документів та висновків експерта, **відомим українським адвокатом, ветераном адвокатури, адвокатом Ради адвокатів Київської області Веронікою Деркач (стаж роботи адвокатом більше 20 років) був складений** алгоритм дій судового експерта, який запропонований нище:

1. Зберігати спокій та уважність. Для концентрації уваги промасажувати собі долонями вуха, потерти долоні, як при митті рук.

2. Не скандалити, говорити впевнено, спокійно чітко та ввічливо. Взяти в руки ручку та папір аби записувати все, що треба (порушення ваших прав, зауваження, усні клопотання які ви заявляли – це полегшить роботу вашого захисника в подальшому). Блокнот не беріть – його в ході обшуку можуть вилучити у зв'язку з іншими записами, які в ньому наявні.

3. Переписати, не поспішаючи всі реквізити зі службових посвідчень тих, хто прийшов (фотографувати не дадуть), пересвідчитись, що строк дії посвідчення не закінчився.

4. Отримати копію ухвали слідчого судді (з оригіналом гербової печатки, з підписом, прошиту, пронумеровану). Пересвідчитись, що строк дії ухвали не закінчився (зазначається наприкінці ухвали). Уважно прочитати резолютивну частину ухвали, що саме внаслідок обшуку мають право вилучати. Порівняти запис в ухвалі – кому саме дозволено обшук з вже записаними вами реквізитами з службових посвідчень.
Уважно прочитати адресу за якою дозволено проводити обшук, співставити чи відповід-

ає адреса з ухвали вашій адресі. Якщо не відповідає – викликати поліцію, фіксувати факт злочину.

Ухвала про обшук є ***«одноразовим» документом****, тобто по на її підставі можуть провести обшук лише один раз. Якщо слідчий оголосив про закінчення обшуку і вся слідча група вийшла за межі приміщення, а хтось щось «забув» і хоче повернутися назад «дошукати», вони мають звертатися до слідчого судді за видачею нової ухвали про обшук.* ***Якщо ухвали про обшук не має і слідчий повідомляє, що обшук негайний у зв'язку з необхідністю «рятування майна», попросити вголос повідомити під відеозапис про яке саме майно йдеться, в рамках якого саме кримінального провадження****, від кого саме необхідно рятувати таке майно. (відповіді записувати). Викликати поліцію для фіксування злочину – втручання в законну діяльність експерта.*

5. Не давати втягувати себе в процес допиту (це зовсім інша слідча дія, на яку запрошують заздалегідь повісткою за 3 дні), не відповідати на питання без участі захисника, оскільки обшук проводиться під відеозапис, отже ваші слова будуть зафіксовано на відеозапис.

6. Не дозволяти та заперечувати проти особистого обшуку, обшуку особистих речей, робити про це усні зауваження (заперечення).

7. Заявити усне клопотання про залучення в якості понятих додатково інших осіб, разом з тими, яких привів з собою слідчий (сусідів, працівників з інших офісів, відвідувачів).

8. Заявити усне клопотання про встановлення слідчим особи кожного понятого на підставі їх документів.
Записати ПІБ понятих та їх адреси з їх слів (це майбутні потенційні свідки, слідчий може їх адреси записати в протокол спотворено і для виклику на допит їх потім не знайти). Занотувати в свої записи – чи роз'яснив слідчий понятим їх права до початку обшуку.

9. Заявити усне клопотання про залучення до обшуку адвоката (вголос повідомити його ПІБ та коли саме ви його викликали та коли саме він прибуде).

10. Не знімати обшук на свій мобільний телефон (слідчий вправі потім його вилучити тимчасово у зв'язку з такою зйомкою). Мобільний телефон краще тримати заблокованим під паролем. Принцип багатьох стратегій обшуку – не заважати але і не сприяти правоохоронцям.

11. Обшук не може проходити одномоментно у всіх приміщеннях, разом з оператором відеозйомки всі переходять разом з понятими в інше приміщення після обшуку попереднього. Якщо це правило не дотримується заявляти про це вголос під відеозапис.

12. Якщо в ухвалі зазначено про вилучення судової справи, яка перебуває на експертизі, приділити увагу належному оформленню в протоколі які саме документи вилучаються (повний перелік документів, дисків, флеш-накопичувачів, наявних у справі, а не просто том справи 1, том справи 2). Наполягати на виготовленні копій всіх документів, оригінали яких вилучаються. У разі, якщо правоохоронці «розшивають» судову справу, забираючи звідти конкретні документи, зазначити про це в письмових зауваженнях до протоколу.

13. Якщо до судової справи в додаток на дослідження були додані для дослідження судом ще якісь предмети (зразки), які не зазначені в ухвалі слідчого судді, їх видавати додатково не варто (Вам ще повідомляти суд про вилучення у вас судової справи і безліч різного листування попереду).

14. Учасникам обшуку слідчий зобов'язаний надати можливість ознайомитись із текстом протоколу перед його підписанням.

15. Приділяти увагу якості пакування, підписуванню ярликів та опечатування вилученого. Уважно не поспішаючи знайомитися з протоколом обшуку. Якщо його текст не відповідає фактичним подіям, які були при його проведенні, письмово зазначати про це в зауваженнях. Всі зауваження до протоколу викладати письмово (от Вам і знадобилися ваші нотатки, зроблені протягом обшуку).

16. Вам мають вручити примірник протоколу обшуку (а не його ксерокопію).

Висновки. З урахуванням появи з 2018 року кримінального переслідування за втручання в діяльність судового експерта шляхом впливу у будь-якій формі на нього з метою перешкоджанню здійсненню судовим експертом судово-експертної діяльності (стаття 343 КК України), більш активного правового реагування вимагають ситуації нехтування правоохоронними органами та Міністерством юстиції України прав судових експертів, які не є працівниками державних спеціалізованих установ під час проведення судовими експертами судових експертиз. Активну реалізацію можливості проведення повторної експертизи відповідно до кримінальних процесуальних норм яка може стати гарантією правильності проведеної судової експертизи. Маємо надію судова практика щодо отримання правоохоронними органами тимчасового доступу до висновків експертів, а також речей і документів у приміщеннях судових експертів, а також перевірки Міністерством юстиції України судових експертів з причини невдоволення змістом експертизи стороною захисту відійдуть у минуле як і радянський авторитарний вплив та «телефонне право» у функціонуванні демократичної, європейської держави Україна. **Слава Україні!**

References

1. Nazarov O. A. Porushennia prav sudovykh ekspertiv "po-ukrainski": pravookhoronni orhany iz zaluchenniam slidchykh suddiv otrymuiut tymchasovyi dostup do vysnovkiv ekspertiv, obshuky, a storona zakhystu initsiiuie perevirky cherez orhany Miniustu dii ta rishen sudovykh ekspertiv [Violations of Forensic Experts' Rights "the Ukrainian Way": Law Enforcement Agencies Obtain Temporary Access to Expert Opinions and Conduct Searches with Investigating Judges' Approval, While the Defence Initiates Ministry of Justice Inspections of Experts' Actions and Decisions]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.2.2024.02. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=12985 (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].

1.4. СУДОВА ПРАКТИКА

09 БЕРЕЗНЯ 2023 РОКУ РАДА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЗАТВЕРДИЛА ВИСНОВКИ РАДИ ЄС №7152/23 ВІД 09.03.2023 РОКУ ЩОДО РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРОСТОРУ У СФЕРІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ 2.0 (EFSA 2.0) ТА ПЛАНУ ДІЙ ЩОДО ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ ДО 2030 РОКУ[1]

Рада Європейського Союзу

Реферат. Публікація містить повідомлення та повний переклад українською мовою Висновків Ради Європейського Союзу № 7152/23 від 9 березня 2023 року щодо розвитку Європейського простору у сфері судової експертизи 2.0 (EFSA 2.0) і Плану дій щодо його впровадження до 2030 року. План ґрунтується на баченні Європейської мережі судово-експертних установ (ENFSI); проєкт висновків обговорювала Робоча група з питань правоохоронної діяльності (LEWP) на засіданнях 20 липня, 6 і 22 вересня 2022 року. Усі заходи мають здійснюватися з дотриманням основоположних прав, Хартії основних прав ЄС і законодавства про захист даних. Документ має три напрями з визначеними метою, очікуваним результатом, заходами й відповідальними виконавцями (ENFSI, Європейська комісія, Європол, eu-LISA, CEPOL, ECTEG, EJTN, держави-члени, наукові кола, промисловість). Напрям «Назустріч майбутньому» охоплює біометрію, зокрема мультимодальну, штучний інтелект (розроблення інструментів, стратегічний план валідації з урахуванням законодавства ЄС, підготовку суддів), цифровізацію судово-експертного процесу та моніторинг нових технологій, як-от «оміка» і нанотехнології. Напрям «Посилення впливу результатів судової експертизи» передбачає ширше застосування статистики та ймовірнісних міркувань в оціночних висновках, єдиний підхід до звітування на рівні джерела й рівні дій, обмін судово-експертними даними за зразком Прюмської системи, оцінку впливу Директиви про правоохоронну діяльність і GDPR, спільний лексикон та міждисциплінарні підходи до розслідування тяжких і організованих злочинів і тероризму. Напрям «Демонстрація надійності результатів» спрямований на дослідження фундаментальних засад і емпіричних даних про поширеність, перенесення та стійкість слідів, на вивчення людського чинника — упередженості й управління контекстною інформацією від місця події до зали суду, на навчальні програми для експертів, суддів та інших користувачів експертних висновків, а також на посилення контролю якості неакредитованих судово-експертних послуг. Для українських судових експертів і юристів публікація цінна як орієнтир європейської інтеграції експертної системи та гармонізації стандартів якості.

Ключові слова: Рада Європейського Союзу, EFSA 2.0, Європейський простір судової експертизи, ENFSI, План дій до 2030 року, біометрія, штучний інтелект, обмін судово-експертними даними, людський чинник, упередженість експерта, забезпечення якості, ймовірнісна оцінка доказів.

Council of the European Union Conclusions No. 7152/23 of 9 March 2023 on the Vision for a European Forensic Science Area 2.0 (EFSA 2.0) and the Action Plan for Its Implementation by 2030

Rada Yevropeiskoho Soiuzu.

Abstract. Forensic science in Europe faces rapid technological change and growing demands for reliability, which calls for coordinated development across Member States. The publication presents a full Ukrainian translation of the Council of the European Union Conclusions No. 7152/23 of 9 March 2023 on the European Forensic Science Area 2.0 (EFSA 2.0) and the related Action Plan up to 2030. The plan builds on a vision drafted by the European Network of Forensic Science Institutes (ENFSI) and was discussed by the Law Enforcement Working Party in July and September 2022; all actions must respect fundamental rights, the EU Charter of Fundamental Rights and data protection law. The Action Plan has three strands, each with an objective, expected outcome, actions and responsible actors such as ENFSI, the Commission, Europol, eu-LISA, CEPOL, ECTEG, EJTN, Member States, academia and industry. 'Towards the future' covers multimodal biometrics, artificial intelligence tools and their validation, digital transformation and monitoring of emerging technologies such as omics and nanotechnology. 'Strengthening the impact of forensic results' addresses statistical and probabilistic reasoning in evaluative reporting, a common approach to source- and activity-level reporting, Prüm-like exchange of forensic data, the effects of the Law Enforcement Directive and the GDPR, and interdisciplinary use of forensic evidence against serious and organised crime and terrorism. 'Demonstrating reliability' focuses on foundational research on background prevalence, transfer and persistence of traces, cognitive bias and context management, training for practitioners and end users, and quality control of non-accredited forensic services. The document serves as a reference for aligning Ukrainian forensic practice with European standards.

Keywords: Council of the European Union, European Forensic Science Area, EFSA 2.0, ENFSI, action plan 2030, biometrics, artificial intelligence, forensic data exchange, cognitive bias, quality assurance, evaluative reporting.

Першоджерело: *Висновки Ради Європейського Союзу щодо розвитку європейського простору у сфері судової експертизи 2.0 (EFSA 2.0) та Плану дій щодо його впровадження до 2030 року : № 7152/23 від 09.03.2023.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 26.07.2024.*

References

1. Rada Yevropeiskoho Soiuzu. 09 bereznia 2023 roku Rada Yevropeiskoho Soiuzu zatverdyla Vysnovky Rady YES №7152/23 vid 09.03.2023 roku shchodo rozvytku Yevropeiskoho prostoru u sferi sudovoi ekspertyzy 2.0 (EFSA 2.0) ta Planu dii shchodo yoho vprovadzhennia do 2030 roku [Council of the European Union Conclusions No. 7152/23 of 9 March 2023 on the Vision for a European Forensic Science Area 2.0 (EFSA 2.0) and the Action Plan for Its Implementation by 2030] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/12971-9-bereznya-2023-roku-evropejska-rada-evropejskogo-soyuzu-zatverdila-visnovki-radi-shchodo-bachennya-rozvitku-evropejskogo-prostoru-u-sferi-sudovoji-ekspertizi-2-0-efsa-2-0-ta-planu-dij-shchodo-jogo-vprovadzhennya-do-2030-roku (onovlena versiia vid 26.07.2024). [in Ukrainian].

2. Vysnovky Rady Yevropeiskoho Soiuzu shchodo rozvytku yevropeiskoho prostoru u sferi sudovoi ekspertyzy 2.0 (EFSA 2.0) ta Planu dii shchodo yoho vprovadzhennia do 2030 roku [Conclusions of the Council of the European Union on the Development of the European Forensic Science Area 2.0 (EFSA 2.0) and the Action Plan for Its Implementation Until 2030] : № 7152/23 vid 09.03.2023. URL: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7152-2023-INIT/en/pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

ПОСІБНИК ІЗ НАЛЕЖНОЇ ПРАКТИКИ В ЦИВІЛЬНОЇ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ (GUIDE TO GOOD PRACTICES IN CIVIL JUDICIAL EXPERTISE IN THE EUROPEAN UNION), ЯКИЙ БУЛО ВИДАНО В ЖОВТНІ 2015 РОКУ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ІНСТИТУТОМ ЕКСПЕРТІВ ТА ЕКСПЕРТИЗ[1]

Європейський інститут експертів та експертиз (EEEI)

Реферат. Реферат присвячено Європейському посібнику з питань судової експертизи (European Guide for Legal Expertise, EGLE), відомому також як Посібник із належної практики в цивільній судовій експертизі в Європейському Союзі (Guide to Good Practices in Civil Judicial Expertise in the European Union), виданому в жовтні 2015 року. Посібник є підсумком кількарічного проєкту EGLE, який здійснював Європейський інститут експертиз та експертів (EEEI) за підтримки й співфінансування Генерального директорату Європейської Комісії з питань правосуддя. Його розробили методом консенсусної конференції: 60 авторів із 12 країн ЄС працювали в робочих групах, що з березня 2014 року зустрічалися понад 25 разів. За даними організаторів, групи працювали в чотирьох напрямах: призначення експерта, його місія та очікування сторін; експертна процедура і звіт експерта; кваліфікація, компетентність і оцінювання експертів; статус та етика експерта, зокрема вільне здійснення діяльності й відповідальність. Рекомендації обговорено на відкритій пленарній конференції в травні 2015 року в Римі, у Касаційному суді Італії, за участю 160 осіб із 22 країн: суддів, адвокатів, експертів, науковців, представників верховних судів і європейських інституцій. Остаточний текст підготувало журі з 9 провідних юристів із 8 країн. Посібник містить рекомендації щодо експертних процедур, сертифікації, етики й статусу судового експерта, створення Європейського списку експертів, а також проєкт Кодексу етики. Частину рекомендацій автори вважають придатною до негайного застосування: декларувати незалежність на початку кожної експертизи, страхувати професійну відповідальність, готувати попередній звіт і складати структурований підсумковий звіт. Документ має рамковий характер, тож кожна держава й судова система може адаптувати його; мета — зміцнити співпрацю між системами правосуддя та забезпечити якісну, придатну для використання практику судової експертизи. Редакція журналу подала посилання на англійський оригінал і український переклад посібника. Для українських судових експертів, зокрема психологів, посібник слугує орієнтиром у питаннях незалежності, страхування відповідальності та структури висновку.

Ключові слова: судова експертиза, цивільне судочинство, Європейський Союз, EGLE, Європейський інститут експертиз та експертів, належна практика, статус судового експерта, етика експерта, Європейський список експертів, незалежність експерта, звіт експерта.

Guide to Good Practices in Civil Judicial Expertise in the European Union, Published in October 2015 by the European Expertise and Expert Institute

Yevropeiskyi instytut ekspertiv ta ekspertyz (EEEI).

Abstract. Cross-border civil litigation in the European Union relies on expert evidence produced under very different national rules, which makes common benchmarks for judicial expertise desirable. The publication introduces the European Guide for Legal Expertise (EGLE), also known as the Guide to Good Practices in Civil Judicial Expertise in the European Union, released in October 2015. The Guide was the final output of the EGLE project led by the European Expertise and Expert Institute

(EEEI) with the support and co-funding of the European Commission's Directorate-General for Justice. It was developed through a consensus-conference method: some 60 contributors from 12 Member States met in working groups more than 25 times from 2014, addressing the appointment and mission of the expert, expert proceedings and the report, qualifications and assessment of experts, and the status, ethics and liability of experts. Their proposals were debated at a public plenary conference at the Italian Court of Cassation in Rome in May 2015, attended by 160 judges, lawyers, experts, academics and representatives of supreme courts and EU institutions from 22 countries, after which a jury of nine lawyers from eight countries drafted the final text. The Guide sets out recommendations on expert procedures, certification, ethics and status, proposes a European list of experts and includes a draft Code of Ethics. Several measures can be applied at once: a declaration of independence at the start of each assignment, professional insurance, a preliminary report and a structured final report. As a framework instrument adaptable to each justice system, the Guide offers Ukrainian forensic experts a reference on independence, liability and report structure.

Keywords: judicial expertise, civil proceedings, European Union, EGLE, European Expertise and Expert Institute, good practice, status of the expert, expert ethics, European list of experts, expert independence, expert report.

Першоджерело: *Guide to Good Practices in Civil Judicial Expertise in the European Union = Посібник із належної практики в цивільній судовій експертизі в Європейському Союзі / Європ. ін-т експертів та експертиз (EEEI). 2015. Жовт.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 27.07.2024.*

References

1. Yevropeiskyi instytut ekspertiv ta ekspertyz (EEEI). Posibnyk iz nalezhnoi praktyky v tsyvilnoi sudovoi ekspertyzy v Yevropeiskomu Soiuzi (Guide to Good Practices in Civil Judicial Expertise in the European Union), yakyi bulo vydano v zhovtni 2015 roku Yevropeiskym instytutom ekspertiv ta ekspertyz [Guide to Good Practices in Civil Judicial Expertise in the European Union, Published in October 2015 by the European Expertise and Expert Institute] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/12973-posibnik-do-najkrashchikh-praktik-v-tsivilnoji-sudovoji-ekspertizi-v-evropejskomu-soyuzi-guide-to-good-practices-in-civil-judicial-expertise-in-the-european-union (onovlena versiia vid 27.07.2024). [in Ukrainian].

2. Guide to Good Practices in Civil Judicial Expertise in the European Union = Posibnyk iz nalezhnoi praktyky v tsyvilnii sudovii ekspertyzi v Yevropeiskomu Soiuzi / Yevrop. in-t ekspertiv ta ekspertyz (EEEI). 2015. Zhovt. URL: https://drive.google.com/file/d/1JR0AhtjwCX-HQ_vGh5GN4y37_-o-m-AtZ/view (data zvernennia: 04.11.2026).

КЕРІВНІ ПРИНЦИПИ (НАСТАНОВА) ЩОДО РОЛІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ, ПРИЗНАЧЕНИХ СУДОМ У СУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ РАДИ ЄВРОПИ (ПРИЙНЯТІ НА 24 ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ З ПИТАНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОСУДДЯ (CEPEJ) В М. СТРАСБУРГ, 11-12.12.2014)[1]

Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (CEPEJ)

Реферат. Публікація знайомить з Керівними принципами (Настановою) щодо ролі судових експертів, призначених судом, у судовому провадженні держав — членів Ради Європи, ухваленими на 24-му пленарному засіданні Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) у Страсбурзі 11–12 грудня 2014 року, і містить посилання на їх повний український переклад та англійський оригінал. Документ підготувала Робоча група з якості правосуддя (CEPEJ-GT-QUAL) на основі робочого документа Анке Айлерс (Німеччина) та дослідження Гар Єйн Нг (Норвегія) про роль експертів у судових системах. Мета принципів — дати законодавцю, судді й сторонам орієнтири щодо ролі експерта, якого залучає суд; використано визначення CEPEJ, за яким судові експерти надають у розпорядження судів наукові й технічні знання з питань факту. Принципи поширюються на досудові й судові провадження в цивільних, кримінальних та адміністративних справах. Попри відмінності національних моделей, наголошено на спільних рисах: експерт допомагає встановлювати факти й доповнює брак технічних знань судді, але його робота закінчується там, де починається оцінка фактів, що є виключною прерогативою суду. Суддя не зобов'язаний слідувати висновку експерта, проте мусить мотивувати незгоду з ним; переважає принцип вільної оцінки доказів. Кваліфікація експерта має відповідати складності питання, а національні правила — гарантувати його незалежність, неупередженість і доброчесність; документ установлює мінімальний стандарт для всіх експертів з урахуванням розмаїття європейських правових систем. Водночас процес має бути ефективним: слід уникати надмірно тривалих процедур і чітко визначати фінансові наслідки підготовки висновків. Настанова не вирішує, чи потрібне призначення експерта, а дає критерії його відбору й призначення, підготовки висновку та введення його в процес; висновки, підготовлені поза судовим процесом, і участь експерта як свідка до її предмета не належать. Матеріал корисний для зіставлення української моделі судової експертизи з європейськими стандартами та для підготовки експертів, які працюють за призначенням суду.

Ключові слова: CEPEJ, Рада Європи, судовий експерт, експерт, призначений судом, керівні принципи, незалежність і неупередженість експерта, вільна оцінка доказів, висновок експерта, якість правосуддя, європейські стандарти судової експертизи.

Guidelines on the Role of Court-Appointed Experts in Judicial Proceedings of Council of Europe's Member States (Adopted at the 24Th Plenary Meeting of the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Strasbourg, 11–12 December 2014)

Yevropeiska komisiia z pytan efektyvnosti pravosuddia (CEPEJ).

Abstract. The role of court-appointed experts varies widely across Council of Europe member states, yet in every system expert evidence can decisively shape the establishment of facts. The publication presents the Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings adopted by the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ) at its 24th plenary meeting in Stras-

bourg on 11–12 December 2014, with links to the full Ukrainian translation and the English original. Drafted by the CEPEJ Working Group on the Quality of Justice (CEPEJ-GT-QUAL) on the basis of a working paper by Anke Eilers and a study by Gar Yein Ng, the Guidelines aim to orient legislators, judges and parties and apply to pre-trial and trial proceedings in civil, criminal and administrative matters. Experts are defined as persons who place their scientific and technical knowledge on questions of fact at the disposal of courts. Their task is to assist fact-finding and to compensate for the judge's lack of technical knowledge, while the evaluation of facts remains exclusively judicial: the judge is not bound by the expert's opinion but must give reasons for departing from it, under the principle of free assessment of evidence. The expert's qualification must match the complexity of the issue, and national rules must guarantee independence, impartiality and integrity, which the Guidelines set as a minimum standard. Proceedings should avoid excessive length and provide a clear basis for expert fees. The document offers criteria for selecting and appointing experts and for preparing and introducing their reports, but excludes party-commissioned opinions and experts acting as witnesses. It is a useful benchmark for Ukrainian forensic practice.

Keywords: CEPEJ, Council of Europe, court-appointed expert, guidelines, expert independence, impartiality, free assessment of evidence, expert opinion, quality of justice, European standards.

Першоджерело: *Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States = Керівні принципи (Настанова) щодо ролі судових експертів, призначених судом у судовому провадженні держав-членів Ради Європи : прийняті на 24-му пленар. засіданні Європ. комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ), м. Страсбург, 11–12 груд. 2014 р.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 27.07.2024.*

References

1. Yevropeiska komisiia z pytan efektyvnosti pravosuddia (CEPEJ). Kerivni pryntsypy (Nastanova) shchodo roli sudovykh ekspertiv, pryznachenykh sudom u sudovomu provadzhenni derzhav-chleniv Rady Yevropy (pryiniati na 24 plenarnomu zasidanni Yevropeiskoi komisii z pytan efektyvnosti pravosuddia (CEPEJ) v m. Strasburh, 11-12.12.2014) [Guidelines on the Role of Court-Appointed Experts in Judicial Proceedings of Council of Europe's Member States (Adopted at the 24Th Plenary Meeting of the European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Strasbourg, 11–12 December 2014)] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/12972-kerivni-printsipi-nastanova-shchodo-roli-sudovikh-ekspertiv-priznachenikh-sudom-u-sudovomu-provadzhenni-derzhav-chleniv-radi-evropi-yaki-prijnyati-na-24-plenarnomu-zasidanni-evropejskoji-komisiji-z-pitan-efektivnosti-pravosuddya-cepej-v-misti-strasburg-11-12-grudnya-2014-roku (onovlena versiia vid 27.07.2024). [in Ukrainian].

2. Guidelines on the role of court-appointed experts in judicial proceedings of Council of Europe's Member States = Kerivni pryntsypy (Nastanova) shchodo roli sudovykh ekspertiv, pryznachenykh sudom u sudovomu provadzhenni derzhav-chleniv Rady Yevropy : pryiniati na 24-mu plenar. zasidanni Yevrop. komisii z pytan efektyvnosti pravosuddia (CEPEJ), m. Strasburh, 11–12 hrud. 2014 r. URL: https://rm.coe.int/168074827a (data zvernennia: 04.11.2026).

РЕЄСТРИ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ В КРАЇНАХ КАНДИДАТАХ НА ВСТУП ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: АЛБАНІЇ, БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНІ, СЕРБІЇ, МОЛДОВИ, ПІВНІЧНОЇ МАКЕДОНІЇ, ЧОРНОГОРІЇ, ТУРЕЧЧИНИ, УКРАЇНИ, ЧОРНОГОРІЇ[1]

Анотація. Довідкова публікація редакції доповнює раніше оприлюднений огляд реєстрів судових експертів у державах — членах ЄС і присвячена країнам — кандидатам на вступ до Європейського Союзу. Пояснено зміст статусу країни-кандидата як держави, що прагне стати повноправним членом об'єднання, у якому держави-члени юридично зберігають суверенітет, але добровільно поєднують його задля спільного впливу; станом на 29 липня 2024 року названо дев'ять таких держав. Відомості про реєстри наведено лише щодо двох країн. Для Туреччини зазначено, що Міністерство юстиції оприлюднює зареєстрованих експертів у регіональних переліках; подано посилання на базовий акт, Регламент про експертну діяльність (Bilirkişilik Yönetmeliği), і на списки регіональних експертів Анкари, Анталії, Бурси, Діярбакира, Ерзурума, Газіантепа, Стамбула, Ізміра, Кайсері, Коньї, Сакар'ї, Самсуна, Трабзона й Вана. За текстом Регламенту, опублікованого в Resmî Gazete 3 серпня 2017 року (№ 30143) на підставі Закону про експертну діяльність № 6754 від 3 листопада 2016 року, переліки експертів складають регіональні ради, а подати заяву можна лише після обов'язкового базового навчання; експерт має діяти незалежно, неупереджено й об'єктивно, виконувати доручення особисто, зберігати конфіденційність і не давати правових оцінок. Для України нагадано, що судові експерти, атестовані відповідно до Закону України «Про судову експертизу», включаються до державного Реєстру атестованих судових експертів, який веде Міністерство юстиції (ст. 9 Закону; порядок ведення затверджено наказом Мін'юсту від 29.03.2012 № 492/5), і наведено адресу електронного реєстру. Редакція зазначає, що інформацію постійно оновлюють. Зіставлення турецької моделі регіональних переліків з українським централізованим реєстром показує різні способи публічного обліку експертів, допущених до судової діяльності. Публікація стане в пригоді судовим експертам, адвокатам і науковцям, які вивчають механізми допуску експертів у державах, що прагнуть членства в ЄС.

Ключові слова: реєстр судових експертів, країни-кандидати, Європейський Союз, Туреччина, Bilirkişilik Yönetmeliği, регіональні переліки експертів, Україна, Реєстр атестованих судових експертів, Міністерство юстиції України, європейська інтеграція.

Registers of Forensic Experts in EU Candidate Countries: Albania, Bosnia and Herzegovina, Serbia, Moldova, North Macedonia, Montenegro, Türkiye and Ukraine

Abstract. Transparent registers of court experts are part of the rule-of-law standards that states seeking EU membership are expected to meet. This editorial reference note complements the journal's earlier overview of expert registers in EU Member States and turns to the countries holding candidate status. It explains the meaning of candidate status and states that, as of 29 July 2024, nine states held it. Registry information is provided for two of them. For Türkiye, the note indicates that the Ministry of Justice publishes registered experts in regional lists and links to the basic act, the Regulation on Expert Witnessing (Bilirkişilik Yönetmeliği), and to the regional lists for Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, Istanbul, Izmir, Kayseri, Konya, Sakarya, Samsun, Trabzon and Van. According to the text of the Regulation, published in the Official Gazette on 3 August 2017 (No. 30143) under Expert Witness Law No. 6754 of 3 November 2016, the lists are drawn up by regional boards, applicants must first complete mandatory basic training, and experts must act independently, impartially and object-

ively, perform assignments personally, keep information confidential and refrain from legal assessments. For Ukraine, the note recalls that forensic experts certified under the Law of Ukraine 'On Forensic Examination' are entered in the State Register of Certified Forensic Experts kept by the Ministry of Justice (Article 9 of the Law; procedure approved by Ministry order No. 492/5 of 29 March 2012) and gives the address of the online register. Comparing the Turkish regional model with the centralised Ukrainian register helps forensic experts, lawyers and researchers assess admission mechanisms in candidate states.

Keywords: register of forensic experts, EU candidate countries, European Union, Türkiye, expert witness regulation, regional expert lists, Ukraine, State Register of Certified Forensic Experts, Ministry of Justice of Ukraine, European integration.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 29.07.2024.*

Повний текст

Набуття статусу кандидата на членство в ЄС є бажаною ціллю для низки держав. Європейський Союз є об'єднанням такого типу, де держави-члени юридично залишаються суверенними, але добровільно «об'єднали свої суверенітети для того, щоб збільшити свою потужність та вплив у світі, якого жодна з них не могла б досягти наодинці». Питання членства у Європейському Союзі стає більш актуальним в умовах зростаючої глобалізації.

1. Туреччина.

Sıra Numarası	Sicil Numarası	TC Kimlik Numarası	Ad Soyad	Temel Uzmanlık Alanı	Alt Uzmanlık Alanı	İl/İlçe	Mesleği / Ünvanı
49	34024	276*****640	DURMUŞ ÜSTÜN	01 TARIM	01.01 TARLA BİTKİLERİ□ 01.09 KURU VE SULU TARIM 01.02 BAHÇE BİTKİLERİ	HATAY/KIRIKHAN	ZİRAAT MÜHENDİSİ
50	41896	122*****922	ALİ BAHADIR KÜR	01 TARIM	01.01 TARLA BİTKİLERİ□ 01.09 KURU VE SULU TARIM 01.06 TOPRAK BİLİMİ VE BİTKİ BESLEME	OSMANİYE/MERKEZ	Ziraat Mühendisi
51	45032	508*****152	ONUR ERGÜN	01 TARIM	01.02 BAHÇE BİTKİLERİ□ 01.15 SERACILIK 01.11 KIRSAL KALKINMA	MERSİN/TOROSLAR	ZİRAAT MÜHENDİSİ - TAR. VE KIRS. KALKINMAYI DESTEKLEME KURUMU
52	46767	137*****480	FAYİK SONUÇ	01 TARIM	01.03 TARIM EKONOMİSİ	ADANA/ÇUKUROVA	ZİRAAT MÜHENDİSİ
53	47158	192*****318	MURAT GÜÇLÜ	01 TARIM	01.02 BAHÇE BİTKİLERİ□ 01.16 TARIMSAL ÜRÜN VE ÇOK YILLIK ÜRÜN VEREN AĞAÇLARIN DEĞERLEMESİ□ 01.04 BİTKİ KORUMA	HATAY/ARSUZ	ziraat mühendisi
54	47972	170*****462	EKREM KAYGUSUZ	01 TARIM	01.01 TARLA BİTKİLERİ□ 01.05 ORGANİK TARIM□ 01.04 BİTKİ KORUMA	ADANA/CEYHAN	ZİRAAT MÜHENDİSİ
55	47975	117*****666	BAKİ DAĞGÜLÜ	01 TARIM	01.01 TARLA BİTKİLERİ□ 01.04 BİTKİ KORUMA□ 01.02 BAHÇE BİTKİLERİ	ADANA/CEYHAN	ziraat mühendisi
56	49366	156*****674	FAHRİYE BİHTER ZAİMOĞLU ONAT	01 TARIM	01.01 TARLA BİTKİLERİ□ 01.14 BİTKİSEL ÜRETİM VE ISLAH□ 01.04 BİTKİ KORUMA	ADANA/SARIÇAM	Akademisyen, Ziraat Mühendisi
57	49806	371*****918	RÜŞTÜ HATİPOĞLU	01 TARIM	01.07 TARIMSAL BİYOTEKNOLOJİ□ 01.21 TOHUMCULUK 01.14 BİTKİSEL ÜRETİM VE ISLAH	ADANA/SARIÇAM	MÜHENDİS
58	56416	403*****872	MEHMET KARA	01 TARIM	01.06 TOPRAK BİLİMİ VE BİTKİ BESLEME□ 01.21 TOHUMCULUK 01.09 KURU VE SULU TARIM	MERSİN/TARSUS	ZİRAAT MÜHENDİSİ
59	56979	623*****388	MUSTAFA AKDOĞAN	01 TARIM	01.06 TOPRAK BİLİMİ VE BİTKİ BESLEME	HATAY/MERKEZ	ZİRAAT MÜHENDİSİ (TOPRAK)
60	3400	186*****282	SERTAŞ ÜNAL	01 TARIM 05 KAMULAŞTIRMA	01.01 TARLA BİTKİLERİ□ 01.04 BİTKİ KORUMA□ 01.02 BAHÇE BİTKİLERİ□ 05 KAMULAŞTIRMA	ADANA/CEYHAN	ZİRAAT MÜHENDİSİ (BİTKİSEL ÜRETİM)
61	8800	378*****052	ÖZDEN YILMAZLAR	01 TARIM 05 KAMULAŞTIRMA	01.09 KURU VE SULU TARIM 01.16 TARIMSAL ÜRÜN VE ÇOK YILLIK ÜRÜN VEREN AĞAÇLARIN DEĞERLEMESİ□ 05 KAMULAŞTIRMA	HATAY/ANTAKYA	ZİRAAT MÜHENDİSİ (BAHÇE BİTKİLERİ)
62	690	109*****894	ALİ ANDIRINLIOĞLU	01 TARIM 05 KAMULAŞTIRMA	01.01 TARLA BİTKİLERİ□ 01.20 TARIMSAL YAPILARIN İNŞAATI□ 01.02 BAHÇE BİTKİLERİ□ 05 KAMULAŞTIRMA	ADANA/MERKEZ	ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ (KÜLTÜRTEKNİK)
63	790	214*****948	MEHMET GÜNEYLİ	01 TARIM 05 KAMULAŞTIRMA	01.01 TARLA BİTKİLERİ□ 01.04 BİTKİ KORUMA□ 01.02 BAHÇE BİTKİLERİ□ 05 KAMULAŞTIRMA	ADANA/ÇUKUROVA	ZİRAAT YÜKSEK MÜHENDİSİ (EMEKLİ)

Міністерство юстиції публікує зареєстрованих свідків-експертів у регіональних переліках, з якими можна ознайомитися. Існує базовий нормативний документ (BİLİRKİŞİLİK YÖNETMELİĞİ), який здійснює експертне регулювання діяльності судових експертів в Турції - https://www.mevzuat.gov.tr/anasayfa/MevzuatFihristDetayIframe?MevzuatTur=7&MevzuatNo=23818&MevzuatTertip=5

Списки регіональних експертів Анкари, Анталії, Бурси, Діярбакіра, Ерзурума, Газіантепа, Стамбула, Ізміру, Кайсері, Коньї, Сакар'ї, Самсуна, Трабзона, Вана - https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/bolge-bilirkisi-listeleri02072020030208

2. Україна.

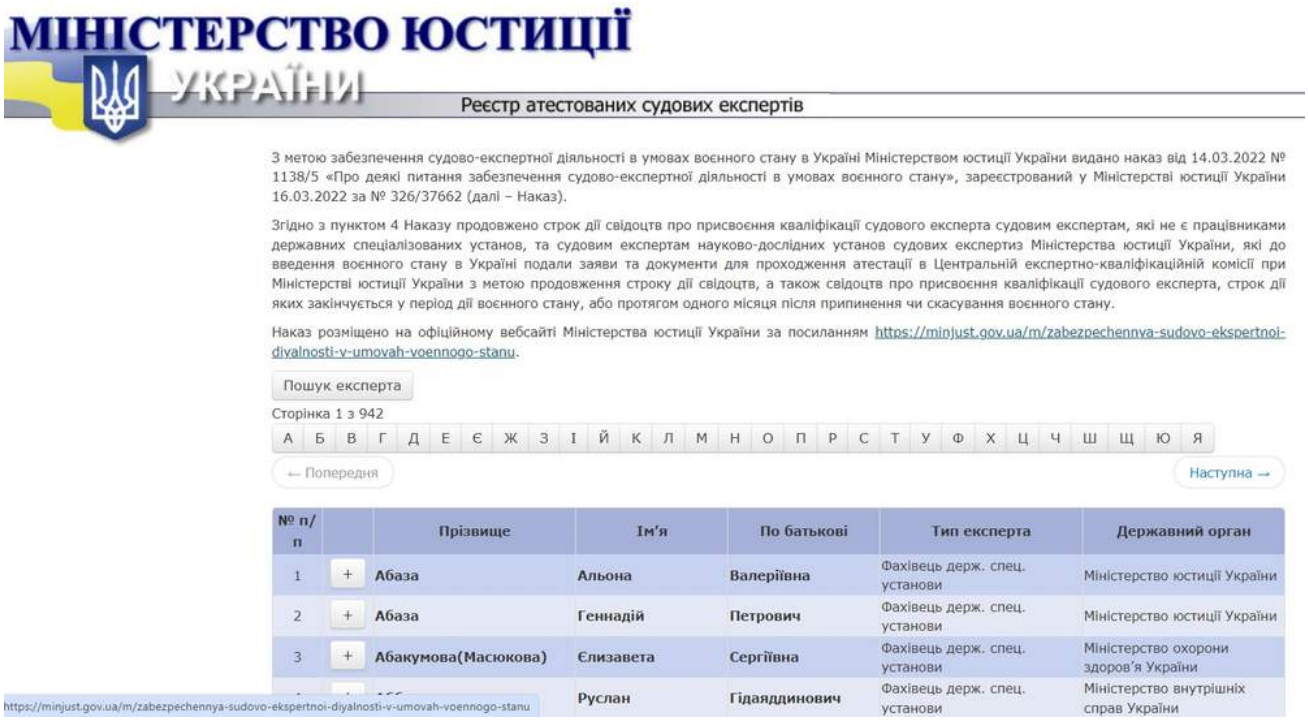

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

Реєстр атестованих судових експертів

З метою забезпечення судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану в Україні Міністерством юстиції України видано наказ від 14.03.2022 № 1138/5 «Про деякі питання забезпечення судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 16.03.2022 за № 326/37662 (далі – Наказ).

Згідно з пунктом 4 Наказу продовжено строк дії свідоцтв про присвоєння кваліфікації судового експерта судовим експертам, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, та судовим експертам науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України, які до введення воєнного стану в Україні подали заяви та документи для проходження атестації в Центральній експертно-кваліфікаційній комісії при Міністерстві юстиції України з метою продовження строку дії свідоцтв, а також свідоцтв про присвоєння кваліфікації судового експерта, строк дії яких закінчується у період дії воєнного стану, або протягом одного місяця після припинення чи скасування воєнного стану.

Наказ розміщено на офіційному вебсайті Міністерства юстиції України за посиланням https://minjust.gov.ua/m/zabezpechennya-sudovo-ekspertnoi-diyalnosti-v-umovah-voennogo-stanu.

Пошук експерта

Сторінка 1 з 942

А Б В Г Д Е Є Ж З І Й К Л М Н О П Р С Т У Ф Х Ц Ч Ш Щ Ю Я

← Попередня Наступна →

№ п/п		Прізвище	Ім'я	По батькові	Тип експерта	Державний орган
1	+	Абаза	Альона	Валеріївна	Фахівець держ. спец. установи	Міністерство юстиції України
2	+	Абаза	Геннадій	Петрович	Фахівець держ. спец. установи	Міністерство юстиції України
3	+	Абакумова(Масюкова)	Єлизавета	Сергіївна	Фахівець держ. спец. установи	Міністерство охорони здоров'я України
			Руслан	Гідаяддинович	Фахівець держ. спец. установи	Міністерство внутрішніх справ України

https://minjust.gov.ua/m/zabezpechennya-sudovo-ekspertnoi-diyalnosti-v-umovah-voennogo-stanu

Атестовані відповідно до Закону України "Про судову експертизу" судові експерти включаються до державного Реєстру атестованих судових експертів, ведення якого покладається на Міністерство юстиції України.

Державний Реєстр атестованих судових експертів Міністерства юстиції України: https://rase.minjust.gov.ua

ІНФОРМАЦІЯ ПОСТІЙНО ОНОВЛЮЄТЬСЯ

Раніше повідомлялось, **Реєстри судових експертів в країнах Європейського Союзу: Австрії, Чехії, Греції, Франції, Нідерландів, Румунії, Словенії, Латвії, Естонії, Литви та інших 17 країнах - членів ЄС** - https://expertize-journal.org.ua/all-news/12974-reestri-sudovikh-ekspertiv-v-krajinakh-evropejskogo-soyuzu-naprikladi-avstriji-chekhiji-gretsiji-frantsiji-niderlandiv-rumuniji-sloveniji-latviji-estoniji-ta-litvi

References

1. Reiestry sudovykh ekspertiv v krainakh kandydatakh na vstup do Yevropeiskoho Soiuzu: Albanii, Bosnii i Hertsehovyni, Serbii, Moldovy, Pivnichnoi Makedonii, Chornohorii, Turechchyny, Ukrainy, Chornohorii [Registers of Forensic Experts in EU Candidate Countries: Albania, Bosnia and Herzegovina, Serbia, Moldova, North Macedonia, Montenegro, Türkiye and Ukraine]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/12991-reestri-sudovikh-ekspertiv-v-krajinakh-kandidatakh-na-vstup-do-evropejskogo-soyuzu-albaniji-bosniji-i-gertsegovini-serbiji-moldovi-pivnichnoji-makedoniji-chornogoriji-turechchini-ta-ukrajini (onovlena versiia vid 30.07.2024). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 2. НОВИНИ ЖУРНАЛУ

Науково ненадійний тест на поліграфі: перший заступник Директора НАБУ Гізо Углава проходив тест на поліграфі за форматом нейтрально/релевантних запитань, який міжнародна спільнота поліграфологів вважає найгіршою технологією із встановлення правдивості[1]

13.07.2024

Короткий зміст. Предметом аналізу стали поліграми, які перший заступник директора НАБУ Гізо Углава оприлюднив у Facebook 12 липня 2024 року після перевірки щодо можливого витоку інформації. За позначками R і N зроблено висновок про застосування тесту релевантних/нейтральних запитань (RI). З посиланням на стандарт ASTM E1954-05(2017), мета-аналіз Американської поліграфологічної асоціації 2011 року, праці Ч. Хонтса, М. Хендлера і Д. Крепола вказано на слабку наукову обґрунтованість RI, нерівну кількість повторень запитань і брак додаткових валідних тестів. Згадано контекст: публікації «Української правди» й усунення Углави від обов'язків 24 травня.

Київська школа професійної медіації і перемовин, яка була створена добровольцем територіальної оборони міста Києва - отримала визнання Національної асоціації медіаторів України та включена до Переліку суб'єктів стандартизованого навчання медіаторів[2]

20.07.2024

Короткий зміст. 9 липня 2024 року Київська школа професійної медіації і перемовин (ФОП Назаров О. А.) отримала лист Національної асоціації медіаторів України про погодження її навчальної діяльності. Школу під № 25 внесено до переліку організацій і фізичних осіб, що приєдналися до «Основних засад навчання базовим навичкам медіатора», розроблених НАМУ за підтримки USAID; датою визнання вказано 1 травня 2024 року. Пояснено зобов'язання підписанта: дотримуватися рекомендацій Засад під час розроблення програм і повідомляти про приєднання. Згадано ревізію програми перед першим випуском слухачів.

Каралкін М.В. Психологічні умови корекції постстресового стану у військових[3]

30.07.2024

Короткий зміст. Журналіст видання М. В. Каралкін розглядає психологічні умови корекції посттравматичного стресового стану у військових. Він посилається на прогноз МОЗ України: 3–4 млн осіб потребують медикаментозного лікування психічних розладів, спричинених війною, а близько 15 млн іншої психологічної підтримки. Серед методів названо когнітивно-поведінкову та емоційно-орієнтовану терапію, групові сесії й подальший моніторинг стану. Автор наголошує на підтримці родини й колег, самоусвідомленні, реалістичних очікуваннях і підготовці вчителів, соціальних працівників та поліцейських до роботи з травмою.

КЦС ВС роз'яснив апеляційному суду застосування процедури discovery та умови для прийняття нових доказів[4]

02.08.2024

Короткий зміст. Касаційний цивільний суд у складі Верховного Суду в постанові від 24 липня 2024 року у справі № 646/857/18 скасував рішення апеляційного суду, який без мотивування прийняв нові докази відповідача (вимогу про усунення порушення та висновки про оцінку майна) у спорі щодо іпотечної нерухомості. Суд нагадав: за ч. 3 ст. 367 ЦПК України такі докази приймають лише у виняткових випадках, коли їх неподання в першій інстанції не залежало від учасника, а рішення про це оформлюють ухвалою. Чинне регулювання ВС пов'язує з процедурою discovery і посиленням ролі підготовчого провадження.

Вперше захищена докторська дисертація з судово-економічної експертизи 23 серпня 2024 на тему: «Методологія, організація та обліково-аналітичне забезпечення судово-економічної експертизи». Докторант Іванков Володимир Миколайович, судовий експерт, к.е.н.[5]

24.08.2024

Короткий зміст. 23 серпня 2024 року на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 14.052.01 Державного університету «Житомирська політехніка» кандидат економічних наук, судовий експерт В. М. Іванков захистив докторську дисертацію «Методологія, організація та обліково-аналітичне забезпечення судово-економічної експертизи» (спеціальність 08.00.09). Редакція називає її першою докторською роботою з цієї експертизи. Наведено опонентів, актуальність, зокрема для оцінки збитків від агресії рф, і наукову новизну: модель експертизи шахрайства, методику розрахунку воєнних збитків, модель кваліфікаційних характеристик експерта.

Вітаємо! Купріянова Анастасія Олександрівна, наказом Міністра юстиції України, з 26 серпня призначено в.о. директора Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України[6]

29.08.2024

Службова інформація. Наказом Міністра юстиції України з 26 серпня 2024 року виконувачкою обов'язків директора Дніпропетровського НДІ судових експертиз призначено кандидатку юридичних наук А. О. Купріянову, яка з липня 2023 року була заступником директора ННЦ «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». Серед завдань на 12 місяців вона назвала більше експертних спеціальностей для дослідження наслідків злочинів армії рф, умови для роботи експертів і комунікацію з правоохоронцями та місцевою владою. Згадано попереднього директора С. М. Розумного і регіональні публікації про інститут.

References

1. Naukovo nenadiinyi test na polihrafi: pershyi zastupnyk Dyrektora NABU Hizo Uhlava prokhodyv test na polihrafi za formatom neitralno/relevantnykh zapytan, yakyi mizhnarodna spilnota polihrafolohiv vvazhaie naihirshoiu tekhnolohiieiu iz vstanovlennia pravdyvosti [A Scientifically Unreliable Polygraph Test: NABU First Deputy Director Gizo Uglava Took a Polygraph

Test in the Relevant/Irrelevant Question Format, Which the International Community of Polygraph Examiners Considers the Worst Technology for Establishing Truthfulness]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 13 lyp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/12845-naukovo-ne-nadijnij-test-na-poligrafi-pershij-zastupnik-direktora-nabu-gizo-uglava-prokhodiv-test-na-poligrafi-za-formatom-nejtralno-relevantnikh-zapitan-yakij-mizhnarodna-spilnota-poligrafologiv-vvazhae-najgirshoyu-tekhnologieyu-iz-vstanovlennya-pravdivosti (onovlena versiia vid 13.07.2024). [in Ukrainian].

2. Kyivska shkola profesiinoi mediatsii i peremovyn, yaka bula stvorena dobrovoltsem terytorialnoi oborony mista Kyieva - otrymala vyznannia Natsionalnoi asotsiatsii mediatoriv Ukrainy ta vkliuchena do Pereliku subiektiv standartyzovanoho navchannia mediatoriv [The Kyiv School of Professional Mediation and Negotiations, Founded by a Volunteer of the Kyiv Territorial Defence, Has Been Recognised by the National Association of Mediators of Ukraine and Included in the List of Providers of Standardised Mediator Training]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 20 lyp. URL: https://expertize-journal.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=12913 (onovlena versiia vid 21.07.2024). [in Ukrainian].

3. Karalkin M.V. Psykholohichni umovy korektsii poststresovoho stanu u viiskovykh [Psychological Conditions for Correcting the Post-Stress State in Military Personnel]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 30 lyp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/13001-psikhologichni-umovi-korektsiji-post-stresovogo-stanu-u-vijskovikh (onovlena versiia vid 30.07.2024). [in Ukrainian].

4. KTSS VS roziasnyv apeliatsiinomu sudu zastosuvannia protsedury discovery ta umovy dlia pryiniattia novykh dokaziv [The Civil Cassation Court of the Supreme Court Explained to the Appellate Court the Application of the Discovery Procedure and the Conditions for Admitting New Evidence]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 2 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/13024-kcs-vs-roz-yasniv-apelyacijnomu-sudu-zastosuvannya-proceduri-discovery-ta-umovi-dlya-prijnyattya-novih-dokaziv (onovlena versiia vid 02.08.2024). [in Ukrainian].

5. Vpershe zakhyshchena doktorska dysertatsiia z sudovo-ekonomichnoi ekspertyzy 23 serpnia 2024 na temu: "Metodolohiia, orhanizatsiia ta oblikovo-analitychne zabezpechennia sudovo-ekonomichnoi ekspertyzy". Doktorant Ivankov Volodymyr Mykolaiovych, sudovyi ekspert, k.e.n [The First Doctoral Dissertation on Forensic Economic Examination Was Defended on 23 August 2024 on the Topic "Methodology, Organisation and Accounting-Analytical Support of Forensic Economic Examination". Doctoral Candidate Volodymyr Mykolaiovych Ivankov, Forensic Expert, Candidate of Economic Sciences]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 24 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/13192-vpershe-zakhishchena-doktorska-disertatsiya-z-sudovo-ekonomichnoji-ekspertizi-23-serpnya-2024-roku-na-temu-metodologiya-organizatsiya-ta-oblikovo-analitichne-zabezpechennya-sudovo-ekonomichnoji-ekspertizi-doktorant-ivankov-volodimir-mikolajovich-zastupnik-golovi-vseukrajinskoji-go-sudovikh-ekspertiv (onovlena versiia vid 24.08.2024). [in Ukrainian].

6. Vitaiemo! Kupriianova Anastasiia Oleksandrivna, nakazom Ministra yustytsii Ukrainy, z 26 serpnia pryznacheno v.o. dyrektora Dnipropetrovskoho naukovo-doslidnoho instytutu sudovykh ekspertyz Ministerstva yustytsii Ukrainy [Congratulations! By Order of the Minister of Justice of Ukraine, Anastasiia Oleksandrivna Kupriianova Has Been Appointed Acting Director of the Dnipropetrovsk Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine from 26 August]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsi-

alnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2024. 29 serp. URL: https://expertize-journal.org.ua/all-news/13210-kupriyanova-anastasiya-oleksandrivna-nakazom-ministra-yustitsiji-ukrajini-z-26-serpnya-priznacheno-v-o-direktora-dnipropetrovskogo-naukovo-doslidnogo-institutu-sudovikh-ekspertiz-ministerstva-yustitsiji-ukrajini (onovlena versiia vid 29.08.2024). [in Ukrainian].

РОЗДІЛ 3. НОВИНИ ІНЖЕНЕРНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕХНІКИ

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ

EyeDetect на International IT Forum 2019 у Запоріжжі

27 вересня 2019 року мобільну технологію EyeDetect міжнародної компанії Converus, Inc. представили на International IT Forum 2019 у Запоріжжі.

Форум, що відбувся за підтримки Офісу Президента України, — національний захід міжнародного масштабу з великою платформою цифрових технологій та інноваційних ідей для бізнесу, міста й повсякденного життя. Темою форуму 2019 року стало цифрове майбутнє [1].

Стенд EyeDetect на International IT Forum 2019 [1]

Учасники могли ознайомитися з технологією EyeDetect, а також з можливостями тестування й навчання роботи на ній в Україні [1].

References

1. Suchasna mobilna tekhnolohiia EyeDetect mizhnarodnoi kompanii Converus, Inc. bude predstavlena 27 veresnia 2019 roku na International IT Forum 2019 v misti Zaporizhzhi [The Modern Mobile Technology EyeDetect of the International Company Converus, Inc. to Be Presented on 27 September 2019 at the International IT Forum 2019 in Zaporizhzhia]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. 2019. 27 veres. URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-napryami-spetsobladnannya/1007-suchasna-mobilna-tekhnologiya-eyedetect-mizhnarozhnoj-kompaniji-converus-inc-bude-predstavlena-27-veresnya-2019-roku-na-international-it-forum-2019-v-misti-zaporizhzhi (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

ЧИТАЧІ ТАКОЖ ШУКАЮТЬ

В ІНТЕРНЕТІ

Пошукові запити зі словом «експертиза», які найчастіше вводили користувачі Google в Україні у липні–серпні 2024 р. — у період виходу цього номера[24]:

№	Запит	Індекс
1	судово медична експертиза	100
2	кпк	63
3	психофізіологічна експертиза	35

Індекс популярності Google Trends: 100 — найчастіший запит періоду, решта — у відсотках від нього. Абсолютної кількості пошуків Google не оприлюднює.

У ЖУРНАЛІ

Матеріали цього номера, які читачі відкривали найчастіше, — кількість переглядів їхніх сторінок на сайті журналу станом на 06.11.2026:

№	Матеріал	Переглядів
1	Вітаємо! Купріянова Анастасія Олександрівна, наказом Міністра юстиції України, з 26 серпня призначено в.о. директора Дніпропетровського науково-дослідного інституту судових експертиз Міністерства юстиції України	3 633
2	*Назаров О. А.* Реєстри судових експертів в країнах Європейського Союзу: Австрії, Чехії, Греції, Франції, Нідерландів, Румунії, Словенії, Латвії, Естонії, Литви та інших 17 країнах – членів ЄС	3 034
3	Каралкін М.В. Психологічні умови корекції постстресового стану у військових	2 680
4	EyeDetect на International IT Forum 2019 у Запоріжжі	2 594
5	Вперше захищена докторська дисертація з судово-економічної експертизи 23 серпня 2024 на тему: «Методологія, організація та обліково-аналітичне забезпечення судово-економічної експертизи». Докторант Іванков Володимир Миколайович, судовий експерт, к.е.н	2 532

Лічильник сайту журналу рахує всі відкриття сторінки матеріалу від дня її оприлюднення. Перегляди саме за період виходу номера журнал фіксує з листопада 2026 р.

Станьте автором журналу. Редакція приймає статті науковців, судових експертів, адвокатів, психологів і здобувачів наукових ступенів з юридичної психології, судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та спеціальних знань у юридичній практиці. Публікація безкоштовна, статтям редакція присвоює DOI, а читають їх ті, хто щодня працює в судах. Приєднуйтеся до спільноти судових експертів і дослідників: вимоги до статей і тез див. у розділі «Вимоги до оформлення»[25].

Потрібен судовий експерт? Якщо у справі, яку розглядає суд, виникли питання, що потребують спеціальних знань у галузі психології, зокрема щодо моральних страждань, психологічного стану учасника процесу, інтересів дитини чи психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, зверніться до редакції. Допоможемо визначитися з видом експертизи, сформулювати питання експертові й знайти фахівця з належною кваліфікацією. Запит — через форму «Консультація» на сайті журналу[26] або за телефоном +38 (093) 476-72-60.

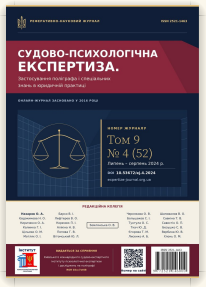

Як цитувати номер

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці : реферативно-науковий online журнал. 2024. Т. 9, № 4 (52). 63 с. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.4.2024. URL: https://expertize-journal.org.ua/nomera/19776-2024-4-57.

Номер оновлено 06.11.2026: замінено матеріал розділу 3.

References

1. Pro metu stvorennia Internet-vydannia [On the Purpose of Creating the Online Publication]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-celyah (onovlena versiia vid 29.06.2022). [in Ukrainian].

2. Kyivskyi mizhnarodnyi sudovo-ekspertnyi instytut psykholohichnoi ekspertyzy i doslidzhen na polihrafi [Kiev International Forensic Expert Institute of Psychological Expertise and Researchs on Polygraph, LLC] : zapys u reiestri naukovykh orhanizatsii Research Organization Registry (ROR). URL: https://ror.org/02xc7et08 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Vytiah z Yedynoho derzhavnoho reiestru veteraniv viiny vid 31.10.2026 № 31102026-00003569 [Extract from the Unified State Register of War Veterans of 31.10.2026 No. 31102026-00003569] : vidomosti pro subiekta veteranskoho pidpryiemnytstva (Nazarov Oleh Anatoliiovych) / Ministerstvo u spravakh veteraniv Ukrainy. Opryliudneno na storintsi "Pro naukovo-referatyvne vydannia" saitu zhurnalu. URL: https://expertize-journal.org.ua/o-nauchnom-izdanii (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

4. Redaktsiina kolehiia [Editorial Board]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/redaktsijna-kolegiya (onovlena versiia vid 09.11.2026). [in Ukrainian].

5. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi [Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice]. 2024. Vol. 9, No. 4 (52). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.4.2024. [in Ukrainian].

6. DSTU 3017:2015. Informatsiia ta dokumentatsiia. Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia poniat [Information and Documentation. Publications. Main Types. Terms and Definitions]. [Chynnyi vid 2016-07-01]. Vyd. ofits. Pp. 4.14.2.2, 4.14.2.7. Referaty prats, opryliudnenykh ranishe, podano iz zaznachenniam imeni avtora ta dzherela zapozychennia vidpovidno do p. 1 ch. 2 st. 22 Zakonu Ukrainy "Pro avtorske pravo i sumizhni prava" vid 01.12.2022 № 2811-IX; akty orhaniv derzhavnoi vlady ta ofitsiini dokumenty sudovoho kharakteru ne ok-

horoniaiutsia avtorskym pravom (p. 3 ch. 1 st. 8 tsoho Zakonu). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

7. The Organization of Scientific Area Committees for Forensic Science (OSAC). NIST. URL: https://www.nist.gov/osac (data zvernennia: 04.11.2026).

8. OHCHR, "Treatment of prisoners of war and update on the human rights situation in Ukraine, 1 June – 31 August 2024" (40-va periodychna dopovid, p. 75) [OHCHR, "Treatment of Prisoners of War and Update on the Human Rights Situation in Ukraine, 1 June – 31 August 2024" (40Th Periodic Report, Para. 75)]. URL: https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/ukraine/2024/Ukraine-OHCHR-40th-periodic-report.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

9. V Ukraini za chas povnomasshtabnoi viiny zareiestrovano ponad 136 tysiach voiennykh zlochyniv rf — Henprokuror Andrii Kostin [Over 136,000 Russian War Crimes Registered in Ukraine During the Full-Scale War, Says Prosecutor General Andrii Kostin]. Ofis Heneralnoho prokurora : Telegram-kanal. 2024. 27 serp. URL: https://t.me/pgo_gov_ua/25729 (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

10. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. World Bank : press release. 2024. 15 Feb. URL: https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2024/02/15/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released (data zvernennia: 08.11.2026).

11. Konferentsiia Uchasnykiv mizhnarodnoho Reiestru zbytkiv zatverdyla pravyla ta formy zaiav dlia 12 novykh katehorii [The Conference of Participants of the International Register of Damage Approved Rules and Claim Forms for 12 New Categories]. Uriadovyi portal. 2024. 17 lyp. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/konferentsiia-uchasnykiv-mizhnarodnoho-reiestru-zbytkiv-zatverdyla-pravyla-ta-formy-zaiav-dlia-12-novykh-katehorii (data zvernennia: 08.11.2026). [in Ukrainian].

12. Oksana Ivanets, Oleksandr Shulman / ArmiiaInform. Riatuvalnyky y volontery na mistsi ruinuvan u Natsionalnii dytiachii spetsializovanii likarni "Okhmatdyt" pislia rosiiskoho raketnoho udaru 8 lypnia 2024 r [Rescuers and Volunteers at the Site of Destruction at the Okhmatdyt National Children's Specialised Hospital After a Russian Missile Strike on 8 July 2024] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Okhmatdyt_09.jpg (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

13. DSNS Ukrainy. Hotel «Avrora» u Kryvomu Rozi pislia rosiiskoho raketnoho udaru v nich na 27 serpnia 2024 r [Hotel Aurora in Kryvyi Rih After a Russian Missile Strike on the Night of 27 August 2024] : fotohrafiia (litsenziia CC BY 4.0). Wikimedia Commons. URL: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Destructions_in_Kryvyi_Rih_after_missile_attack,_2024-08-27_(15).webp (data zvernennia: 09.11.2026). [in Ukrainian].

14. Chotyry roky pravosuddia v umovakh viiny — chernihivska suddia Liubov Kharechko bula rozstriliana rosiiskymy viiskovymy [Four Years of Justice in Wartime: Chernihiv Judge Liubov Kharechko Was Shot Dead by Russian Soldiers]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2026. 24 liut. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/cotiri-roki-pravosudda-v-umovah-vijni-cernigivska-sudda-lubov-harecko-bula-rozstrilana-rosijskimi-vijskovimi (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

15. Vytiah z protokolu zahalnykh zboriv suddiv Chernihivskoho apeliatsiinoho sudu vid 08 zhovtnia 2018 roku [Extract from the Minutes of the General Meeting of Judges of the Chernihiv Court of Appeal of 8 October 2018]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/inshe/1/protokol08 (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

16. Obrano zastupnyka holovy sudu ta sekretariv sudovykh palat [Deputy Chief Judge and Secretaries of the Judicial Chambers Elected]. Chernihivskyi apeliatsiinyi sud : ofitsiinyi vebsait. 2021. 7 zhovt. URL: https://cna.court.gov.ua/sud4823/pres-centr/general/1191100/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

17. U Chernihivskomu AS zminyvsia holova [The Chief Judge of the Chernihiv Court of Appeal Has Changed]. Zakon i Biznes. 2024. 25 zhovt. URL: https://zib.com.ua/ua/163820.html (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

18. Uzahalnennia sudovoi praktyky [Generalisation of Case Law] / sekretar sudovoi palaty u tsyvilnykh spravakh L. K. Kharechko. Apeliatsiinyi sud Chernihivskoi oblasti : ofitsiinyi vebsait. 2018. 3 trav. URL: https://cna.court.gov.ua/sud2590/5864/477027/ (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

19. Suddiu z Chernihova vbyly pry sprobi evakuatsii [Judge from Chernihiv Killed While Trying to Evacuate]. Sudovyi reporter : vebsait. 2022. 4 berez. URL: https://sudreporter.org/suddyu-z-chernigova-vbyly-pry-sprobi-evakuacziyi/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

20. Kharechko L. K. Moi virshi — tse kryk dushi [My Poems Are the Cry of the Soul] : zbirnyk poezii / Liubov Kharechko. Chernihiv : [s. n.], 2026. 56 s. : il., fot. DOI: https://doi.org/10.53672/ej.6.2026.01. URL: https://expertize-journal.org.ua/books/19828-kharechko-moi-virshi-tse-kryk-dushi (onovlena versiia vid 06.11.2026). [in Ukrainian].

21. Spivchuttia [Condolences] : [u zviazku iz zahybelliu suddi Krasnohradskoho raionnoho sudu Kharkivskoi oblasti D. S. Konstantynova]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2022. 30 zhovt. URL: https://court.gov.ua/archive/1339620/ (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

22. Zakhyshchaiuchy Ukrainu, zahynuv holova Veselivskoho raionnoho sudu Zaporizkoi oblasti Anatolii Nahornyi [Anatolii Nahornyi, Head of the Vesele District Court of Zaporizhzhia Region, Killed Defending Ukraine]. Rada suddiv Ukrainy : ofitsiinyi vebsait. 2023. 26 lystop. URL: https://rsu.gov.ua/ua/news/zahisauci-ukrainu-zaginuv-golova-veselivskogo-rajonnogo-sudu-zaporizkoi-oblasti-anatolij-nagornij (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

23. Holova RSU — pro robotu sudiv pid chas viiny, konkurs do VKKS, spravy shchodo voiennykh zlochyniv ta suddiv na fronti [Head of the Council of Judges of Ukraine on the Work of Courts in Wartime, the Competition to the HQCJ, War Crimes Cases and Judges at the Front]. Sudova vlada Ukrainy : ofitsiinyi vebportal. 2023. 8 trav. URL: https://court.gov.ua/press/news/1419134 (data zvernennia: 05.11.2026). [in Ukrainian].

24. Google Trends : poshukovyi termin «ekspertyza», Ukraina, 01.07.2024–31.08.2024 [Google Trends: Search Term “ekspertyza”, Ukraine, 01.07.2024–31.08.2024]. URL: https://trends.google.com/trends/explore?date=2024-07-01%202024-08-31&geo=UA&q=%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%B7%D0%B0&hl=uk (data zvernennia: 06.11.2026). [in Ukrainian].

25. Vymohy do oformlennia statei i tez [Requirements for Articles and Abstracts]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/vimogi-do-oformlennya (onovlena versiia vid 08.11.2026). [in Ukrainian].

26. Konsultatsiia: zapyt na provedennia sudovoi psykholohichnoi ekspertyzy, doslidzhennia [Consultation: Request for a Forensic Psychological Examination or Study]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi : vebsait. URL: https://expertize-journal.org.ua/konsultacia (onovlena versiia vid 28.10.2023). [in Ukrainian].

Відомості про журнал

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва: реферативно-науковий журнал «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці» (Forensic Psychological Examination. Application of Polygraph and Special Knowledge in Legal Practice). Електронне (online) видання.

Ідентифікатори: ISSN 2521-1463 (Online); штриховий код EAN-13 для періодичних видань 9772521146000; державний український ідентифікатор медіа R40-05509 (рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 26.09.2024 № 2785); префікс DOI 10.53672 (Crossref).

Засновник і видавець: кандидат психологічних наук, доцент, ветеран війни — учасник бойових дій, суб'єкт ветеранського підприємництва Назаров Олег Анатолійович. Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

Видається за сприяння ТОВ «Київський міжнародний судово-експертний інститут психологічної експертизи і досліджень на поліграфі»; міжнародний ідентифікатор наукової організації ROR 02xc7et08.

Галузь: юридичні, психологічні науки. Періодичність: 1 раз на два місяці. Мови видання: українська, англійська.

Увага! Електронне видання не внесено до затвердженого Міністерством освіти і науки України переліку наукових фахових видань України.

ІСТОРІЯ ВИДАННЯ

Журнал засновано у травні 2016 р. кандидатом психологічних наук, доцентом, експертом-поліграфологом, правознавцем О. А. Назаровим на базі інформаційно-правового вебсайту з метою популяризації можливостей судово-психологічної експертизи, застосування поліграфа та інших спеціальних знань у юридичній практиці. Редакційну колегію сформовано у квітні 2017 р. під час ISSN-реєстрації видання.

БАЗИ ДАНИХ, РЕЄСТРИ ТА БІБЛІОТЕКИ

Реєстр суб'єктів у сфері медіа; Google Scholar; ISSN International Centre — ISSN Portal; Crossref; Scilit (MDPI); Відкритий український індекс цитувань (OUCI, ДНТБ України); ICI World of Journals (Index Copernicus, паспорт журналу); Реєстр наукових видань України (УкрІНТЕІ); Polska Bibliografia Naukowa (PBN). Інші каталоги: ResearchBib.

ПОЛІТИКА ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ

Видання практикує політику негайного відкритого доступу до опублікованого змісту, підтримуючи принципи вільного поширення наукової інформації та глобального обміну знаннями задля загального суспільного прогресу.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Поштова адреса: 01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, абонентська скринька В-62. Засновник — видавець: тел. +38 (093) 476-72-60; e-mail: nazarovua@ukr.net. Заступники головного редактора: д-р психол. наук, професор Євдокимова Наталя Олексіївна (yevdokymova@ukr.net); д-р юрид. наук, професор Кириченко Олександр Анатолійович (alankir23@ukr.net). Сайт: expertize-journal.org.ua; e-mail редакції: info@expertize-journal.org.ua.

ЕЛЕКТРОННЕ НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці

2024. Том 9, № 4 (52)
липень–серпень 2024 року

Реферативно-науковий online журнал

Засновник, видавець, відповідальний за випуск — Назаров О. А.

Видається за сприяння Київського міжнародного судово-експертного інституту психологічної експертизи і досліджень на поліграфі (ROR 02xc7et08).

Формат А4 (210×297 мм). Гарнітура Source Serif 4. Обсяг 63 с.

DOI 10.53672/ej.4.2024. Ідентифікатор медіа R40-05509. ISSN 2521-1463 (Online).

Видавник Назаров О. А. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції серія ДК № 8355 від 09.06.2025.

01001, м. Київ-1, вул. Хрещатик, 22, а/с В-62. Тел. +38 (093) 476-72-60. E-mail: nazarovua@ukr.net

expertize-journal.org.ua